

2015

Zadanie 2

Opracowanie modeli przedsięwzięć rewitalizacyjnych
dostosowanych do specyfiki różnorodnych podmiotów
aktywnych w procesie rewitaliacji

Model 6: Model "Zatrudnienie wspomagane"

WYKONAWCA:
DS CONSULTING SP. Z O.O.
ul. Grunwaldzka 209
80-266 Gdańsk
www.dsconsulting.pl

ZAMAWIAJĄCY:
URZĄD MIASTA ŁÓDZI
ul. Piotrkowska 104
90-926 Łódź
www.uml.lodz.pl

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Spis treści

1. Charakterystyka, adresaci i założenia organizacyjne modelu	3
1.1. Charakterystyka modelu rewitalizacji	3
1.2. Adresaci modelu rewitalizacji.....	5
1.3. Założenia organizacyjne modelu	6
2. Zastosowanie modelu.....	9
3. Podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji	10
4. Instrukcja postępowania	12
5. Ramy prawne przedsięwzięcia w danym modelu	30
5.1. Ramy prawne.....	30
5.2. Ewentualne kwestie wątpliwe do dalszego rozstrzygnięcia.....	32
6. Możliwe źródła finansowania przedsięwzięcia.....	38
6.1. Możliwe źródła finansowania przedsięwzięcia w danym modelu.....	38
6.2. Przykładowa instrukcja przygotowania montażu finansowego	43
6.3. Ryzyka związane z pozyskaniem finansowania	44
7. Przykładowe działania w ramach modelu	46
8. Podsumowanie - model w różnych aspektach rewitalizacji	47
9. Mocne i słabe strony modelu	48
10. Podsumowanie	49
11. Projekty podobne	50
12. Spis załączników	61

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

1. Charakterystyka, adresaci i założenia organizacyjne modelu

1.1. Charakterystyka modelu rewitalizacji

1. Model rewitalizacji "Zatrudnienie wspomagane" koncentruje się na aspektach współpracy Miasta z różnymi podmiotami w działaniach na rzecz aktywizacji, usamodzielnienia, reintegracji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych oraz osób wykluczonych społecznie.
2. Model opiera się na przykładzie działań prowadzonych przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta oraz na przykładach działania spółdzielni socjalnych zarówno w Polsce, jak i Europie Zachodniej. Przykłady te prezentują możliwe formy zaangażowania Miasta w działania wspierające osoby potrzebujące pomocy na rynku pracy oraz współpracy podmiotów z sektora publicznego i prywatnego z organizacjami pozarządowymi.
3. Model ten w szczególności koncentruje się takich aspektach rewitalizacji jak przeciwdziałanie i wyprowadzanie z bezrobocia, w tym, w szczególności w formie aktywnej pomocy w znalezieniu miejsca w społeczeństwie i znalezieniu zatrudnienia osobom niepełnosprawnym, bezdomnym, wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem. Model ten może być również wspomagany przez prowadzenie innych działań o charakterze integracyjnym i edukacyjnym, które mają na celu wykształcenie w tych osobach kompetencji i umiejętności społecznych oraz zawodowych.
4. Model "Zatrudnienie wspomagane" obejmuje szeroką gamę działań aktywizujących, włączających w społeczność lub z niej niewykluczających obecnych mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Istotnym działaniem w tym modelu jest wspieranie działalności i współpraca z podmiotami ekonomii społecznej. Działania w tym modelu występują w dwóch głównych grupach:
 - integracja społeczna i wsparcie tworzące ścieżki wyjścia z wykluczenia społecznego;
 - praca i przedsiębiorczość zakorzenione w środowisku lokalnym.

Obszarem pomocniczym, realizowanym w ramach rewitalizacji w pozostałych modelach, będzie koordynacja działań poprawiających atrakcyjność terenów rewitalizowanych dla działalności gospodarczej i społecznie wrażliwego inwestowania.

5. Bardzo ważnym założeniem modelu jest to, iż pomoc jest dedykowana dla osób, które wyrażają wolę wyjścia z sytuacji kryzysowej, dlatego też niektóre świadczenia wiążą się z odpłatnością, np. za pobyt w Centrum Treningu Umiejętności Społecznych lub w Domu Wspólnotowym.
6. Aby osiągnąć cele Modelu i wykorzystać istniejące (potencjalne) zasoby, potrzebne jest rozszerzenie repertuaru działań aktywizacyjnych, typowo prowadzonych przez służby pomocy

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

społecznej i Urzędy Pracy. Konieczne jest wzmocnienie społecznych rezultatów działań gospodarczych, tradycyjnie uważanych za „społecznie neutralne”. Łatwo zauważyć, że wymaga to spójnego i wspólnego działania różnych pionów organizacyjnych i „służb”, zwykle działających rozłącznie (np. delegowanie do rejonów rewitalizowanych pracowników i uprawnień do realizacji świadczeń pomocy społecznej i Urzędów Pracy, w formule zintegrowanego „one – stop – shop’u”).

7. Patrząc na problemy przedsiębiorczości i pracy czy innych aktywności zarobkowych na obszarze rewitalizowanym, należy wyjść poza schemat: bezrobocie - zatrudnienie. Działalność gospodarcza, pożądana na tych terytoriach, powinna w tych warunkach służyć integracji społeczności: tworzyć podstawy aktywności i źródła dochodów, wzmacniać więź mieszkańców, kapitał ludzki i społeczny, dawać poczucie „miejsca w społeczeństwie”.
8. Działania interesariuszy wynikające z zastosowania modelu mogą przyjąć różne formy, w tym: finansową, wkład pracy, udostępnienie obiektów, itp. Dlatego trzeba rozważnie dobierać formy prawne i organizacyjne tak, aby było to możliwe. Miasto może udzielić wsparcia na określonych zasadach, np. obniżony czynsz, dotacja. W niektórych przypadkach możliwe jest dodatkowe finansowanie ze środków Unii Europejskiej, fundacji, sponsorów- partnerów komercyjnych oraz w formie finansowania zwrotnego. Istotne znaczenie przypisuje się wykorzystaniu zamówień publicznych, które w ramach obowiązującego prawa, mogą stać się ważnym czynnikiem pobudzania rynku – a więc rozwoju przedsiębiorczości.

Celem rewitalizacji w prezentowanym modelu jest:

- a) zorganizowane i systemowe wspomaganie tych grup społecznych, które nie potrafią samodzielnie poradzić sobie na polu relacji społecznych, a co a tym idzie zawodowych, które zostały wykluczone na tych polach, lub wobec których występuje zagrożenie takiego wykluczenia;
- b) przywrócenie społeczności oraz usamodzielnienie na rynku pracy jak największej liczby osób, które korzystają z pomocy społecznej i różnego rodzaju zasiłków oraz tych, którzy utracili prawo do takiego wsparcia;
- c) w szerokim ujęciu ogólnomiejskim przywrócenie życia miastu, użyteczności obiektom, ożywienie gospodarcze, integracja wspólnoty lokalnej oraz aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców rewitalizowanych terenów¹.

¹ W tym kontekście używa się często terminu „integracja społeczna”. Przyjmując, że rewitalizacja jest procesem reintegracji społecznej danego terytorium, należy przez to rozumieć także uczestnictwo i dostęp do dóbr i usług poprzez pracę i pieniądze oraz udział we wspólnocie lokalnej. Kapitał ludzki i społeczny, które w rewitalizacji traktuje się, jako zasoby warunkujące rozwój pracy i przedsiębiorczości powinny być zatem w projektach rewitalizacyjnych wiązane z lokalnością, wspólnotą i dziedzictwem.

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Uwarunkowania niezbędne, aby dany model mógł być zastosowany:

- a) zdiagnozowane problemy społeczne i problemy związane z aktywnością zawodową, zagrożeniami związanymi z wykluczeniem społecznym i zawodowym mieszkańców na obszarze rewitalizowanym;
- b) zdiagnozowane potencjały (np. obiekty, unikalne kwalifikacje mieszkańców, itp.);
- c) właściwe wytyczne obszaru rewitalizacji, który będzie odzwierciedlał problemy lokalnego rynku pracy oraz sporządzenie dla tego obszaru programu rewitalizacji, uwzględniającego perspektywy i kierunki rozwoju gospodarki, potrzeby danego obszaru w różnych aspektach życia społecznego i gospodarczego, odnoszącego się do zasadniczych celów rewitalizacji danego obszaru²;
- d) równoległe prowadzenie innych działań rewitalizacyjnych, w szczególności działań inwestycyjnych w obszarach, które będą wspomagały efekty działań w sferze rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizowanym;
- e) dostosowanie procedur, aby ułatwiały one podejmowanie inicjatyw i przedsiębiorczości spontanicznej wpisujących się w program rozwoju; działania informacyjne i promocyjne mające na celu zachęcić potencjalnych interesariuszy procesu, bądź do włączenia się w różne aktywności organizowane i animowane przez miasto, bądź do podjęcia własnych działań przedsiębiorczych;
- f) pożądane jest wdrożenie funkcji Operatora Obszaru, któremu można delegować koordynację realizacji zadań z zakresu rynku pracy i rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju rynku zamówień publicznych oraz zlecania i powierzania zadań publicznych.

1.2. Adresaci modelu rewitalizacji

Adresatami Modelu "Zatrudnienie wspomagane" są organizacje pozarządowe różnych typów (fundacje, stowarzyszenia, organizacje pożytku publicznego), organizacje te działające, jako podmioty ekonomii społecznej, w szczególności spółdzielnie socjalne. Model wymaga współpracy Miasta i jego jednostek organizacyjnych z tymi organizacjami, jest zatem w szczególności dedykowany samorządowym placówkom realizującym zadania pomocy społecznej oraz zadania z zakresu rynku pracy (PUP, WUP). Do współpracy z Miastem i innymi podmiotami, kluczowymi w ramach tego modelu, mogą się także włączyć nieformalne grupy obywateli lub aktywni mieszkańcy tzw. Działacze oraz przedsiębiorcy. Beneficjentami tego modelu będą osoby fizyczne wymagające wsparcia, w tym przede wszystkim trwale bezrobotni i bezdomni, zagrożeni bezrobociem i bezdomnością (np. osoby z wyrokiem eksmisyjnym), jak i osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem z powodu różnych

² Koncepcja organizacji procesu rewitalizacji oparta o osiedla, jako jednostki, do których adresowane powinny być działania rewitalizacyjne z zakresu przedsiębiorczości i rynku pracy.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

niepełnosprawności i chorób. Poniższa tabela zawiera klasyfikację adresatów modelu wraz ze wskazaniem wymienionych grup.

Lp.	Adresat modelu	Model nr 6
1.	Prywatni właściciele nieruchomości	
2.	Wspólnoty mieszkaniowe	
3.	Podmioty ekonomii społecznej (działające, jako podmioty ekonomii społecznej fundacje i stowarzyszenia oraz spółdzielnie - w tym niewielkie spółdzielnie mieszkaniowe)	X
4.	Fundacje	X
5.	Stowarzyszenia (w tym reprezentujące lokalną przedsiębiorczość, np. stowarzyszenia kupców)	X
6.	Organizacje pożytku publicznego	X
7.	Samorządowe instytucje kultury	
8.	Samorządowe placówki edukacyjne	
9.	Samorządowe placówki realizujące zadania pomocy społecznej	X
10.	Samorządowe instytucje realizujące zadania z zakresu rynku pracy (PUP i WUP)	X
11.	Samorządowe jednostki wykonujące zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu	
12.	Spółki ze 100% udziałem miasta	
13.	Partnerzy Prywatni jst działający w oparciu o mechanizm PPP	
14.	Indywidualni przedsiębiorcy	X
15.	Deweloperzy	
16.	Nieformalne grupy inicjatywne obywateli (w tym grupy artystów, działaczy, liderów, animatorów, itp.)	X
17.	Osoby fizyczne aktywne (np. liderzy społeczni, animatorzy społeczno-kulturalni, artyści)	X
18.	Osoby fizyczne wymagające wsparcia (np. bezrobotni, niepełnosprawni, wykluczeni)	X

Modelowe włączenie powyżej wymienionych podmiotów w proces rewitalizacji polega na możliwym określeniu relacji tych podmiotów i miasta, jako głównego inicjatora procesu. Jest to model współpracy tych grup w procesie rewitalizacji w zakresie wspierania rozwoju drobnej przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców.

Rozległość problemów społecznych, dezintegracji i wykluczenia, w tym dostosowań dziedzicznych po starszym pokoleniu, powodują, że rozwiązania należy szukać w zastosowaniu wielu środków i wielu wariantów programu, stylu i organizacji działań. Ograniczenie się do pojedynczych schematów postępowania – szczególnie do działań niezintegrowanych w jedną całość z działaniami innych podmiotów, nie przyniesie dobrych rezultatów.

1.3. Założenia organizacyjne modelu

1. Miasto jest jednym z głównych organizatorów i inicjatorów działań adresowanych do osób wymagających wsparcia (bezrobotnych, niepełnosprawnych, wykluczonych). Takim inicjatorem może być także organizacja pozarządowa (tak jak w przypadku utworzenia noclegowni czy Centrum Integracji Społecznej przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Barata Alberta w Gdańsku), lecz

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

może być potrzebna współpraca Miasta, co najmniej w formie udostępnienia budynku. Dobrym wzorcem jest także współpraca NGO i Miasta przy tworzeniu koncepcji i założeń dla nowych inicjatyw, np. takich jak Centrum Treningu Umiejętności Społecznych w Gdańsku.

2. Placówki wsparcia dla osób potrzebujących, o których mowa w modelu to: Centrum Integracji Społecznej (CIS), Centrum Treningu Umiejętności Społecznych (CTUS), czy Dom Wspólnotowy (DW). W ramach modelu mieszczą się także takie placówki jak schroniska i noclegownie, które wprowadzić nie są miejscami prowadzenia terapii, lecz mogą być przydatne w identyfikacji osób potrzebujących.
3. Miasto powinno podjąć decyzję o utworzeniu placówki wraz z zatwierdzeniem koncepcji jej działania w trybie uchwały Rady Miasta lub zarządzenia Prezydenta Miasta. Miasto będzie odpowiedzialne za finansowanie działalności placówki, w przypadku utworzenia miejskiej jednostki organizacyjnej. Miasto może także powierzyć utworzenie i prowadzenie placówki organizacji pozarządowej w drodze konkursu. Konkurs powinien szczegółowo określać założenia utworzenia i funkcjonowania placówki, w tym jej finansowania. NGO zarządza placówką, może także pozyskać środki na przeprowadzenie remontu obiektu.
4. Inicjatorem utworzenia placówki mogą być także organizacje pozarządowe, które wówczas biorą na siebie odpowiedzialność za finansowanie działalności, przy określonym wsparciu finansowym miasta. Dobrym rozwiązaniem jest, aby Miasto współpracowało, np. na etapie tworzenia koncepcji działania takiego podmiotu oraz w zakresie zasad współdziałania NGO z jednostkami miejskimi.
5. Umowa pomiędzy Miastem i NGO powinna także określać zasady współpracy dedykowanych jednostek organizacyjnych Miasta z organizacją pozarządową, w szczególności jednostek realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej i zatrudnienia. W przypadku, gdy działania placówki są adresowane do osób z wyrokami eksmisyjnymi lub zagrożonych eksmisją konieczne jest także zaangażowanie we współpracę Wydziału Budynków i Lokali Komunalnych.
6. Umieszczenie osób w odpowiednich placówkach w niektórych przypadkach wymaga współpracy z instytucjami takimi jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czy Wydział Budynków i Lokali. Dotyczy to np. osób z nakazem eksmisji. Wymóg ten nie występuje w przypadku noclegowni czy schroniska.
7. Najważniejszym elementem modelu jest praca na rzecz osób wymagających wsparcia. W placówkach takich jak CIS, czy CTUS praca ta będzie ta będzie miała formę szkoleń i treningów, nauki zawodu, a także bezpośredniej współpracy osób z pracownikami socjalnymi, mającej na celu przystosowanie osób do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie i docelowo na rynku pracy. Zadania te wykonują pracownicy placówki, tacy jak: psychologowie,

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

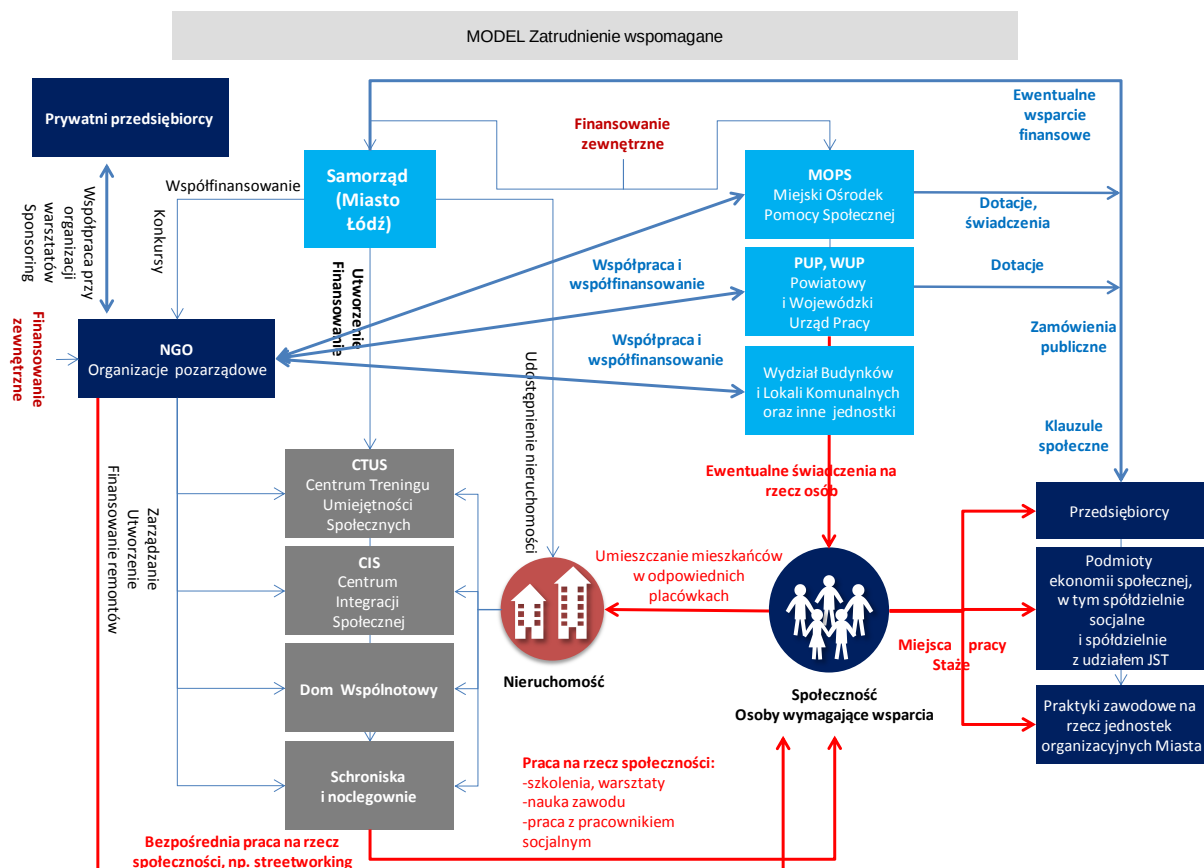
pedagodzy, trenerzy, animatorzy oraz opiekunowie, we współpracy z pracownikami jednostek miejskich (PUP, WUP, MOPS).

8. Niezależnie od pracy w placówkach, pracownicy organizacji pozarządowych realizują inne działania i programy bezpośrednio na rzecz osób potrzebujących, np. w formie streetworkingu. Działania te mogą wymagać podjęcia kroków w celu dotarcia do właściwych osób, szczególnie efektywna jest w tym wypadku wymieniona już metoda streetworkingu.
9. Osoby poddane terapii w ramach placówek do tego celu powołanych są następnie kierowane do miejsc pracy, w których będą mogli dalej nabywać umiejętności praktycznych lub/i stopniowo odpracowywać swoje długi. Dedykowane do tego celu placówki to podmioty ekonomiczne społecznej, spółdzielnie socjalne, w tym z udziałem Miasta, ale także przedsiębiorcy zatrudniający pracowników np. w oparciu o klauzule społeczne stosowane w zamówieniach. Mieszkańcom z wyrokami eksmisyjnymi, którzy pozytywnie przeszli terapię są przydzielane lokale socjalne. W niektórych przypadkach podopieczni placówek są przyuczani do samodzielnego zakładania spółdzielni socjalnych.
10. Miasto Łódź może wspomagać podmioty oferujące zatrudnienie podopiecznym placówek poprzez zlecenie usług w trybie zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych. Miasto może także organizować praktyki zawodowe w jednostkach organizacyjnych miasta lub pośredniczyć w organizacji praktyk w prywatnych przedsiębiorstwach. Podmioty takie jak spółdzielnie socjalne mogą korzystać ze wsparcia finansowego z Funduszu Pracy. Osoby indywidualne mogą także otrzymywać wsparcie w ramach pomocy społecznej.
11. W modelu zakłada się oprócz finansowania z budżetu miasta i ewentualnej odpłatności za pobyt w placówkach wsparcia, także możliwość samodzielnego lub wspólnego (NGO i Miasto) pozyskiwania finansowania ze źródeł zewnętrznych, takich jak fundusze UE, różnego rodzaju programy ministerialne. Organizacje pozarządowe mogą także korzystać z prywatnych fundacji i sponsoringu, jak również ze współpracy z przedsiębiorcami przy prowadzeniu warsztatów (np. z zakresu nauki zawodu).

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Założenia organizacyjne modelu/ Schemat:

2. Zastosowanie modelu

Rodzaje przedsięwzięć, do których model może mieć zastosowanie to wszystkie rodzaje działań adresowanych do osób wykluczonych z rynku pracy lub zagrożonych takim wykluczeniem. Celem tych działań jest usamodzielnienie i skuteczne włączenie tych osób w społeczność. Przedsięwzięcia te mają charakter działań kompleksowych, tj. obejmują zarówno przygotowanie osób do wejścia na rynek pracy, jak również pomoc w znalezieniu zatrudnienia i asystę w pierwszym stadium jej wykonywania. Realizacja tych przedsięwzięć wymaga wspólnego wysiłku i współpracy organizacji pozarządowych, struktur miejskich a także przedsiębiorców - pracodawców. Elementy składowe takich przedsięwzięć to m.in.:

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- projekty kształtujące i wspierające postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców oraz umiejętności współdziałania, w tym takie jak wolontariat;.
- projekty wspierające tworzenie i rozwój spółdzielni socjalnych i innych podmiotów ekonomii społecznej;
- projekty wspierające rozwój lokalny poprzez zlecanie zadań w trybie zamówień publicznych i wspieranie projektów w trybie dotacji;
- projekty i działania ułatwiające dostęp do lokali na prowadzenie działalności przez podmioty ekonomii społecznej;
- projekty polegające na doradztwie w zakresie procedur administracyjnych oraz zasad prowadzenia biznesu;
- projekty polegające na dofinansowaniu przedsięwzięć z obszaru rynku pracy i przedsiębiorczości poprzez systemy grantów, pożyczek, gwarancji, itp.;
- projekty prowadzące do wypracowania lokalnej formuły społecznej odpowiedzialności biznesu.

3. Podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji

1. **Samorząd Miasta Łódź** - organizator i inicjator zorganizowanego wsparcia mieszkańców w sferze integracji społecznej i zawodowej, współinicjator utworzenia placówek wsparcia, właściciel nieruchomości udostępnianych na cele prowadzenia działań wspierających, zlecniodawca zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych.
2. **Organizacje pozarządowe** - inicjatorzy i współorganizatorzy systemu wsparcia osób w sferze integracji społecznej i zawodowej, zarządzający placówkami utworzonymi na potrzeby realizacji programów adresowanych do tych osób, realizatorzy tych programów (szkoleniowych, warsztatowych), inicjatorzy i realizatorzy innych działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu z powodu bezdomności i bezrobocia, czy niepełnosprawności.
3. **Prywatni przedsiębiorcy** - w roli sponsorów działalności, działający także poprzez własne fundacje i wolontariat pracowniczy.
4. **Prywatni przedsiębiorcy** - w roli podmiotów zatrudniających osoby (do pracy, na praktyki), które przeszły trening umiejętności społecznych lub/i przygotowanie do wykonywania zawodu.
5. **Podmioty ekonomii społecznej** - podmioty utworzone przez organizację pozarządową celem prowadzenia działalności gospodarczej, mogą pełnić jednocześnie dwie role w modelu:

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

- a. organizacji pozarządowej zarządzającej placówką i realizującej program wsparcia;
 - b. organizacji pozarządowej zatrudniającej do pracy osoby, które potrzebują wprowadzenia na rynek pracy.
6. **Spółdzielnie socjalne** - spółdzielnie osób fizycznych, których celem jest zatrudnianie osób wykluczonych / zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności poprzez samozatrudnienie, świadczące usługi najczęściej z zakresu użyteczności publicznej, ale także usługi gastronomiczne, hotelarskie, pralnicze itp.
 7. **Spółdzielnie socjalne z udziałem Miasta** - spółdzielnie osób prawnych, których celem jest zatrudnianie osób wykluczonych / zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób zadłużonych celem odpracowania długów, świadczące usługi najczęściej z zakresu użyteczności publicznej, ale także usługi gastronomiczne, hotelarskie, pralnicze itp.
 8. **Spółeczność (osoby wymagające wsparcia)** - osoby zagrożone wykluczeniem lub wykluczone społecznie i zawodowo, grupa docelowa, do której adresowana jest oferta różnych podmiotów wspierających rynek pracy i przedsiębiorczości.
 9. **Powiatowy (Wojewódzki) Urząd Pracy** - jednostka współpracująca w zakresie realizacji programów dla osób wymagających wsparcia na rynku pracy, w tym z wykorzystaniem środków europejskich.
 10. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** - jednostka współpracująca w zakresie planowania i realizacji działań wspierających osoby wymagające integracji społecznej i zawodowej, poprzez zintegrowaną politykę społeczną i pomoc dla mieszkańców.
 11. **OWES (Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej)** - ośrodki utworzone w ramach projektu "Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej" celem wzmocnienia funkcjonującego i instytucjonalnego wsparcia w obszarze ekonomii społecznej oraz zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych desygnowanych na ten cel. Działalność tych ośrodków opiera się na zdefiniowanych standardach i korzysta z dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Ośrodkiem takim w mieście Łodzi jest OPUS.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

4. Instrukcja postępowania

Procedura skupia się na krokach potrzebnych do utworzenia kompleksowego wsparcia dla osób potrzebujących pomocy, tj. osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym³. Procedura ta bazuje na dwóch zasadniczych etapach:

1. Organizacja procesu reintegracji społecznej i zawodowej osób wymagających wsparcia;
2. Wprowadzenie na rynek pracy osób wymagających wsparcia.

Trzecim równoległym etapem zaprezentowanym w ramach tego modelu jest prowadzenie działań wspierających szeroko rozumiane inicjatywy przedsiębiorcze i rozwój lokalnego rynku pracy, które są niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania osób poddanych reintegracji na tym rynku.

Etap 1: Organizacja procesu reintegracji społecznej i zawodowej osób wymagających wsparcia

1.1. Przygotowanie założeń programu reintegracji społecznej i zawodowej - opracowanie programów operacyjnych

Jednostka samorządu terytorialnego będzie przede wszystkim odpowiedzialna za zorganizowanie i koordynację procesu wsparcia dla mieszkańców i różnego typu organizacji w obszarze przeciwdziałania bezrobociu i bezdomności, a także za inicjowanie niektórych działań wśród mieszkańców mających na celu przeobrażenia społeczne, a co za tym idzie, także przemiany gospodarcze obszaru. Z uwagi na zaangażowanie w ten proces wielu podmiotów (interesariuszy), kluczowym warunkiem prowadzenia działań przez miasto w tym modelu jest określenie wytycznych dla realizacji programu w poszczególnych obszarach, najlepiej w formie konkretnych programów operacyjnych i procedur postępowania tak, aby skutecznie włączać spontaniczne inicjatywy w ramy przygotowanych programów i projektów, z których będą wynikały zadania poszczególnych uczestników tego procesu.

Model "Zatrudnienie wspomagane" skupia się na zorganizowaniu pomocy dla osób trwale bezrobotnych, bezdomnych, chorych, czy niepełnosprawnych, stąd program adresowany do tych osób wymaga utworzenia i zaplanowania działalności placówki (np. Centrum Treningu Umiejętności Społecznych, Centrum Integracji Społecznej), która będzie takie osoby gromadzić celem przeprowadzenia terapii w różnych formach.

Opracowanie koncepcji działalności takiego ośrodka⁴ wymaga współpracy wielu podmiotów: m.in. MOPS, PUP, wydziałów zajmujących się polityką lokalową, a także podmiotów, które posiadają

³ Procedura nie odnosi się do zagadnień takich jak zasady współpracy samorządu i NGO, możliwych sposobów powierzania zadań, możliwej ścieżki ubiegania się o zadania i wsparcie przez NGO, co zostało opisane w ramach modelu "Rewitalizacja we współpracy z organizacjami pozarządowymi".

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

doświadczenie w pracy z osobami wykluczonymi (np. organizacji pozarządowych). Na tym etapie warto zaangażować także te organizacje, które potencjalnie mogłyby prowadzić taką placówkę. Koncepcja działalności powinna odnosić się m.in. do takich zagadnień jak:

- cel działania placówki;
- obszar na którym będzie prowadzona działalność placówki i adresaci;
- partnerów i podział zadań i ról;
- zasady funkcjonowania placówki, w tym sposób pracy z potencjalnymi beneficjentami;
- zasady kwalifikacji potencjalnych beneficjentów i zasady postępowania w trakcie realizacji programu;
- zasady finansowania prowadzonych działań.

Przykładowa koncepcja działalności takiej placówki Centrum Treningu Umiejętności Społecznych znajduje się w załączniku 1 do niniejszego dokumentu. Natomiast szczegóły funkcjonowania i wytyczne do utworzenia Centrum Integracji Społecznej wraz z przykładami dokumentów zawiera załącznik 2.

1.2. Uchwała w sprawie powołania placówki

Wybór formuły prowadzenia placówki: jednostka organizacyjna JST, czy też zaangażowanie podmiotów takich organizacje pozarządowe (NGO). JST, jako organ założycielski placówki podejmuje stosowną uchwałę w sprawie powołania jednostki wraz z przyjęciem wypracowanych zasad jej funkcjonowania. W przypadku, gdy przyjęta formuła realizacji modelu nie zakłada powołania placówki w formie instytucjonalnej (jako jednostki organizacyjnej JST), a jedynie utworzenie placówki rozumianej jako zespół kompetencji we współpracujących, istniejących już jednostkach (również z przewidywanym zaangażowaniem NGO) wystarczającą formą powołania może być zarządzenie prezydenta – kwestię tę skomentowano również w zagadnieniach problemowych.

1.3. Powierzenie realizacji zadań organizacji pozarządowej - konkurs na utworzenie i prowadzenie placówki

W przypadku, gdy przyjęta formuła funkcjonowania placówki przewiduje zaangażowanie NGO podstawową formą jej wyłonienia jest otwarty konkurs ofert. Do dokumentów konkursowych należy włączyć wypracowaną koncepcję funkcjonowania placówki. Przy wyborze ofert należy uwzględnić przede wszystkim doświadczenie organizacji w pracy na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem oraz potencjał kadrowy do realizacji zadań.

Na podstawie zapisów udppiw, organ administracji publicznej zamierzający zlecić realizację zadania publicznego organizacjom pozarządowym ogłasza otwarty konkurs ofert. Termin do składania ofert

⁴ Zasady działania CIS zostały uregulowane w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122 z 14 lipca 2003 r., poz. 1143)

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

nie może być krótszy niż 21 dni. Ogłoszenie otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych w roku następnym może nastąpić na podstawie projektu uchwały budżetowej przekazanego organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy o finansach publicznych.

Otwarty konkurs ofert skierowany jest do:

- Organizacji pozarządowych,
- Innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie tj.:
 - osób prawnych i jednostek organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
 - stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego;
 - spółdzielni socjalnych;
 - spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubów sportowych będących spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r. poz. 715), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Ogłoszenie otwartego konkursu ofert powinno zawierać informacje o:

- rodzaju zadania;
- wysokości środków publicznych przeznaczonych na realizację tego zadania;
- zasadach przyznawania dotacji;
- terminach i warunkach realizacji zadania;
- terminie składania ofert;
- trybie i kryteriach stosowanych przy wyborze ofert oraz terminie dokonania wyboru ofert;
- zrealizowanych przez organ administracji publicznej w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim zadaniach publicznych tego samego rodzaju i związanych z nimi kosztami, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Organ administracji publicznej przy rozpatrywaniu ofert bierze pod uwagę m.in.:

- 1) możliwość realizacji zadania publicznego przez organizację pozarządową lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności organizacji pożytku publicznego i wolontariacie (Udppiw);
- 2) przedstawioną kalkulację kosztów realizacji zadania publicznego, w tym w odniesieniu do zakresu rzeczowego zadania;
- 3) proponowaną jakość wykonania zadania i kwalifikacje osób, przy udziale których organizacja pozarządowa lub podmioty określone w art. 3 ust. 3 UDPPIW będą realizować zadanie publiczne;
- 4) planowany przez organizację pozarządową lub podmioty wymienione w ustawie udział środków finansowych własnych lub środków pochodzących z innych źródeł na realizację zadania publicznego, jak i wkład rzeczowy, osobowy, w tym świadczenia wolontariuszy i pracę społeczną członków;
- 5) analizę i ocenę realizacji zleconych zadań publicznych w przypadku organizacji pozarządowej lub podmiotów wymienionych w ustawie, które w latach poprzednich realizowały zlecone zadania publiczne, biorąc pod uwagę rzetelność i terminowość oraz sposób rozliczenia otrzymanych na ten cel środków.

W celu oceny ofert powołuje komisję konkursową w celu opiniowania złożonych ofert.

Ogłoszenie wyników otwartego konkursu ofert zawiera w szczególności:

- nazwę oferenta;
- nazwę zadania publicznego;
- wysokość przyznanych środków publicznych.

W fazie operacyjnej, organ administracji publicznej zlecający zadanie publiczne dokonuje kontroli i oceny realizacji zadania, a w szczególności:

- stanu realizacji zadania;
- efektywności, rzetelności i jakości wykonania zadania;
- prawidłowości wykorzystania środków publicznych otrzymanych na realizację zadania;
- prowadzenia dokumentacji określonej w przepisach prawa i w postanowieniach umowy.

W postępowaniu wykorzystywane są oficjalne wzory dokumentacji, w tym opublikowane przez Ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego: wzór oferty, ramowy wzór umowy i wzór sprawozdania z realizacji zadania publicznego.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

1.4. Realizacja koncepcji programowej

Realizacja koncepcji programowej obejmuje co najmniej następujące czynności:

- utworzenie placówki, zatrudnienie personelu i opracowanie szczegółowego programu jej działania, w tym regulaminów i zasad działania w zgodzie z wytycznymi zawrotami w koncepcji;
- nabór i kwalifikacja osób do realizacji programu;
- praca w ramach placówki prowadzenie zajęć, terapii, grup wsparcia, szkoleń, warsztatów, itp.
- ocena postępów i kwalifikacja osób do kolejnego etapu.

Nabór i kwalifikacja osób do realizacji programu

Zasady kwalifikacji osób powinny uwzględniać założenie o udzielaniu wsparcia tylko tym osobom, które mają zamiar wyjścia z sytuacji kryzysowej. Drugim warunkiem pomocy jest brak szansy na samodzielne wyjście z sytuacji kryzysowej, np. osoby bez prawa do zasiłku, bez emerytury, z niepełnosprawnościami. Weryfikacja osób obejmuje także ocenę predyspozycji zawodowych i zdolności do podjęcia pracy.

Działania w ramach placówki

Podstawowy zakres uzgodnionych działań powinien obejmować poniższe elementy.

- 1) Działania z zakresu reintegracji społecznej:
 - a) zajęcia terapeutyczne z psychologiem;
 - b) zajęcia edukacyjne z zakresu komunikacji, asertywności, analizy skutków własnych zachowań, przedsiębiorczości, gospodarowania własnymi zasobami, itp.
- 2) Działania z zakresu reintegracji zawodowej:
 - a) kursy zawodowe,
 - b) umiejętności z zakresu samodzielnego poszukiwania pracy,
 - c) przygotowanie do podjęcia działalności gospodarczej (samodzielnie lub w ramach spółdzielni socjalnej),
 - d) przygotowanie do podjęcia zatrudnienia wspomaganego u pracodawcy,
 - e) kształtowanie postaw przedsiębiorczości i umiejętności wspólnego działania
 - i. umiejętność diagnozowania i definiowania wyzwań i problemów w moim otoczeniu;
 - ii. znajomość otoczenia instytucjonalnego i regulacyjnego w moim otoczeniu;
 - iii. znajomość zasad współpracy i wspólnego działania w kręgu wspólnotowym;
 - iv. umiejętność działania przez formułowanie i realizację projektów.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- f) Edukacja i pomoc doradcza dla planujących i rozpoczynających działania w biznesie dająca odbiorcom wiedzę i względną swobodę poruszania, oraz doradztwo w realizacji projektów i działalności gospodarczej w takich dziedzinach jak:
- i. prawo i procedury administracyjne;
 - ii. zarządzanie finansowe;
 - iii. współpraca i zarządzanie zespołami ludzkimi w różnych formach (od wolontariatu po pracę).

Działania w zakresie reintegracji zawodowej powinny w jak największym stopniu wykorzystywać zaangażowanie potencjalnych pracodawców poprzez szkolenie do wykonywania zawodu.

Etap 2: Wprowadzenie na rynek pracy osób wymagających wsparcia

Organizacja form wsparcia w zakresie zatrudnienia może wymagać podjęcia działań w celu utworzenia podmiotów takich jak spółdzielnie socjalne, w tym np. spółdzielnia socjalna z udziałem Miasta. Konieczna jest także współpraca z innymi podmiotami, przykładowo takimi jak:

- podmioty ekonomii społecznej w zakresie zatrudniania osób poddanych terapii;
- instytucjami publicznymi lub przedsiębiorcami w zakresie przyjmowania przez te podmioty osób na praktyki zawodowe;
- podmiotami publicznymi lub prywatnymi w zakresie zlecania przez te podmioty usług wytwarzanych przez pracowników poddanych terapii, np. drobnych usług remontowych, pielęgnacji zieleni, prac porządkowych.

Współpraca w wymienionym zakresie powinna być prowadzona zarówno przez Miasto, jak i organizację pozarządową.

Możliwe formy wsparcia w zakresie zatrudnienia:

- zatrudnienie w ramach działalności prowadzonej przez podmioty ekonomii społecznej;
- zatrudnienie w ramach spółdzielni socjalnej z udziałem miasta;
- utworzenie własnej spółdzielni socjalnej;
- zatrudnienie w prywatnych firmach z zastosowaniem klauzul społecznych;
- praktyki zawodowe w jednostkach organizacyjnych JST i innych jednostkach publicznych;
- wykonywanie drobnych zleceń na podstawie zawartych umów partnerskich o świadczenie usług.

W ramach zatrudnienia w spółdzielniach socjalnych, osoby zadłużone mają możliwość odpracowania, zaległości czynszowych lub różnego rodzaju kar i grzywien na nich nałożonych. Określona część wynagrodzenia tych osób może być przeznaczana na te właśnie cele.

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Szczególne formy wsparcia dla pracodawców przewiduje ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ich stosowanie leży w gestii starosty (w przypadku Miast na prawach powiatu – Prezydenta), a finansowane jest z Funduszu Pracy. Należy zatem mieć na względzie możliwość ich zastosowania w przygotowywanych programach. Zestawienie kierowanych do pracodawców form wsparcia zawiera poniższa tabela.

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Tabela 1: Tabela instrumentów wspierających pracodawcę w zatrudnieniu

I.p.	Nazwa	Forma	Ogólne przesłanki	Regulacja ustawowa
1.	Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	a) prowadzenie działalności gospodarczej oraz zatrudnianie skierowanego bezrobotnego przez wskazany okres albo b) posiadanie gospodarstwa rolnego lub prowadzenie działu specjalnej produkcji rolnej oraz zatrudnianie w okresie ostatnich 6 miesięcy, w każdym miesiącu, co najmniej jednego pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy. do a i b: oświadczenie o niekaralności za przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu za okres 2 lat przez złożeniem wniosku.	Art. 46 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
2.	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	Umowa pomiędzy starostą a bezrobotnym	1) status bezrobotnego, 2) podjęcie działalności gospodarczej, 3) prowadzenie działalności przez co najmniej 12 miesięcy, 4) oświadczenie o niekaralności za przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu za okres 2 lat przez złożeniem wniosku.	Art. 46 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
3.	Jednorazowe refundowanie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1) pracodawca zatrudniał skierowanego bezrobotnego w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy, 2) po upływie 12 miesięcy zatrudnienia skierowany bezrobotny jest nadal zatrudniony.	Art. 47 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
4.	Zwrot części kosztów dla pracodawcy zatrudniającego w ramach prac interwencyjnych	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1) zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, 2) utrzymanie w zatrudnieniu skierowanego bezrobotnego przez okres 3 miesięcy po zakończeniu refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne.	Art. 51 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
5.	Jednorazowa premia po zakończeniu przygotowania	Umowa w sprawie realizacji	1) zakończono formę aktywizacji, 2) skierowany przez starostę uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych ukończył	Art. 53a ustawy o promocji

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

I.p.	Nazwa	Forma	Ogólne przesłanki	Regulacja ustawowa
	zawodowego	przygotowania zawodowego dorosłych zawarta pomiędzy starostą a pracodawcą	program praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych i zdał egzamin, 3) wniosek pracodawcy.	zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
6.	Zwrot kosztów z tytułu zatrudnienia bezrobotnych ramach prac interwencyjnych	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1) zatrudnianie w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego, 2) utrzymanie w zatrudnieniu skierowanego bezrobotnego przez okres objęty refundacją wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne oraz przez okres 6 miesięcy po zakończeniu tej refundacji.	Art. 56 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
7.	Zwrot kosztów dla organizatora robót publicznych	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	Zatrudnianie skierowanych bezrobotnych przez okres do 6 miesięcy.	Art. 57 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
8.	Grant na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1) utworzenie stanowiska dla skierowanego bezrobotnego rodzica powracającego na rynek pracy, posiadającego co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat, lub bezrobotnego sprawującego opiekę nad osobą zależną, 2) w okresie 3 lat przed rejestracją w urzędzie pracy jako bezrobotny zrezygnował z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z uwagi na konieczność wychowywania dziecka lub sprawowania opieki nad osobą zależną, 3) utrzymanie zatrudnienia skierowanego bezrobotnego przez okres 12 miesięcy w pełnym wymiarze czasu pracy lub przez okres 18 miesięcy w połowie wymiaru czasu pracy.	Art. 60 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy a
9.	Świadczenie aktywizacyjne	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1) zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego rodzica powracającego na rynek pracy po przerwie związanej z wychowywaniem dziecka lub	Art. 60b ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

I.p.	Nazwa	Forma	Ogólne przesłanki	Regulacja ustawowa
			bezrobotnego sprawującego opiekę nad osobą zależną, 2) w okresie 3 lat przed rejestracją w urzędzie pracy jako bezrobotny zrezygnował z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z uwagi na konieczność wychowywania dziecka lub sprawowania opieki nad osobą zależną, 3) dalsze zatrudnianie skierowanego bezrobotnego po upływie okresu przysługiwania świadczenia aktywizacyjnego, odpowiednio przez okres 6 albo 9 miesięcy.	
10.	Refundacja kosztów na składki na ubezpieczenie dla bezrobotnych podejmujących pierwszą pracę w życiu	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1)koszty poniesione na składki na ubezpieczenia społeczne należne od pracodawcy za skierowanych do pracy bezrobotnych do 30 roku życia, którzy podejmują zatrudnienie po raz pierwszy w życiu, 2) obowiązek dalszego zatrudniania skierowanego bezrobotnego przez okres 6 miesięcy po zakończeniu okresu refundacji kosztów poniesionych na składki na ubezpieczenia społeczne.	Art. 60c ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
11.	Dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia	Umowa pomiędzy pracodawcą a starostą	1) zatrudnianie skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50 rok życia, 2) dalsze zatrudnianie skierowanego bezrobotnego po upływie okresu przysługiwania dofinansowania wynagrodzenia, odpowiednio przez okres 6 albo 9 miesięcy.	Art. 60d ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Etap 3: Działania wspierające inicjatywy przedsiębiorcze i rozwój lokalnego rynku pracy

Niezależnie od powyższych działań JST powinno wzmacniać inicjatywy przedsiębiorcze i lokalny rynek pracy poprzez prowadzenie różnego rodzaju działania wspierające.

Działania obejmujące współpracę różnych jednostek i partnerów oferujących pomoc doradczą i szkoleniową, także w porozumieniu z przedsiębiorcami poszukującymi specjalistów. W tym zakresie również mieszczą się działania już prowadzone przez Miasto Łódź polegające na tworzeniu baz informacji o kompetencjach, zawodach i umiejętnościach mieszkańców i kojarzeniu ich z potrzebami na rynku pracy. Szkolenia i kształcenie ukierunkowane na potrzeby rynku. Niezbędna będzie współpraca przynajmniej takich partnerów jak sieciowe placówki edukacyjne, służby pracy i pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe i instytucje finansujące (zlecające i wspierające). Wśród tych ostatnich warto wspomnieć stosunkowo rzadko wykorzystywane możliwości Biur Porad Obywatelskich. Raz ustanowione standardy powinny być spójne we wszystkich realizowanych programach i działaniach. Dokładny sposób podziału zadań nie może być sztywny ani narzucony z góry i powinien być ustalony w dialogu między partnerami, wspieranym i dofinansowywanym przez Miasto w ramach programu rewitalizacji. Poniżej przedstawiono przykłady takich działań. Dodatkowo w załączniku 3 do niniejszego opracowania zamieszczono koncepcję rozwoju drobnej działalności w formie handlu ulicznego i targowiskowego.

3.1. Prowadzenie działań wspierających nieformalne inicjatywy przedsiębiorcze

Działania animacyjne i organizacja różnych wydarzeń pro przedsiębiorczych, angażowanie mieszkańców do prac w ramach przestrzeni miejskiej, przygotowanie oferty lokali, np. pustostanów na zagospodarowanie w ramach inicjatyw, działania ułatwiające pośrednictwo wymiany usług sąsiedzkich, promowanie i umożliwienie prezentacji inicjatyw drobnego wytwórstwa (np. Targ Śniadaniowy w Gdańsku, z ofertą wytworów rodzinnych i raczkujących produktów spożywczych).

Ta szeroka grupa obejmuje przedsięwzięcia i inicjatywy, które mogą się zrodzić samorzutnie albo być animowane czy wspierane przez jednostki i organizacje aktywne w sferze integracji i reintegracji społecznej. Wśród partnerów należy wymienić przede wszystkim, ale nie wyłącznie, służby pracy i pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe i instytucje finansujące (zlecające i wspierające) animującymi przedsiębiorczość obywatelską jak Centra Aktywności Obywatelskiej, Centra i Kluby Integracji (reintegracji) Społecznej, Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich, Centrum Animacji Lokalnej sieć streetworkerów, animatorów i liderów lokalnych, ośrodki wsparcia Ekonomii Społecznej i inicjatywy nieformalne. Interesującą formą jest Cohabitat - sieć organizacji i ruch

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

społeczny, którego celem jest propagowanie idei ekonomii współdzielonej, ducha zrób-to-sam⁵. Wśród projektów, przedsięwzięć i inicjatyw można oczekiwać rozwoju na przykład:

a) Spontanicznych i animowanych prostych form współpracy:

- Form integracyjnych (święto podwórka, porządkowanie podwórek, balkonów, itp.);
- Form wymiany usług (opieka nad dziećmi, wypożyczalnia zabawek, naprawa - „ożywianie” - sprzętów, itp.);
- Wypzedaży garażowych
- Utrzymania i bieżących napraw budynków, zieleni i innych obiektów
- Powyższych i innych różnorodnych prac podejmowanych celem redukcji zadłużenia

b) Własnych lub animowanych projektów działalności społecznej i gospodarczej, wspierających funkcjonowanie wspólnot lokalnych. Mogą to być takie jak niżej wymienione lub inne projekty wynikające z miejscowych potrzeb i preferencji:

- Community Networks. Ewoluuująca forma komunikowania się mieszkańców przy pomocy internetu. Obecnie najczęściej jest to lokalna strona internetowa (w Polsce często tworzą je wspólnoty mieszkaniowe), lokalne forum dyskusyjne, system edukacji i porad.⁶
- Lokalne systemy wsparcia starzejących się społeczności. Wzorcem może być działający od 1994 roku w Nowym Jorku “The Naturally Occurring Retirement Community Supportive Service Program” NORC⁷. Dzięki niemu starzejąca się i coraz mniej samodzielna społeczność mieszkańców budynku czy podwórka nie jest zmuszana do przeniesienia się do domów opieki a miasto organizuje dla nich potrzebne wsparcie w miejscu zamieszkania (opieka pielęgnarska, pomoc w utrzymaniu czystości, aktywność kulturalna, spotkania i porady, itp.). Jest to wykonalne dzięki skupieniu w jednym miejscu (budynek, podwórko) wielu osób o podobnych potrzebach. Część funkcji wsparcia i opieki może być realizowana przez sąsiadów tworząc nowe obszary aktywizacji (zarówno dobrowolnej jak i płatnej).

c) Inicjatyw nieformalnych i ich stabilizacji jako przedsięwzięć Ekonomii Społecznej

Inicjatywy nieformalne są w jakiejś części reakcją na złożone wymagania związane z rejestracją organizacji. Odzwierciedlają też początkowy charakter wielu inicjatyw. Z punktu widzenia potrzeb rewitalizacji, znaczenie ma podobieństwo celów i form pracy wielu z nich, do przedsięwzięć ekonomii społecznej. Szerzej zostało to opisane w wielu publikacjach⁸ nie ma więc sensu drobiazgowo opisywanie różnych przedsięwzięć. W każdym razie, specyficzna organizacja sieciowa pozwala nieraz

⁵ <http://www.cohabitat.net/>

⁶ Zob. <http://lone-eagles.com/chap1.htm>

⁷ <http://www.aging.ny.gov/NYSOFA/Programs/CommunityBased/NORC-NNORC.cfm>

⁸ Zob. Krzysztof Herbst, Marta Żakowska: Ruchy nieformalne a kierunki rozwoju ekonomii społecznej. Rekomendacje dla polityk publicznych. W ramach projektu „Partnerstwo na rzecz instytucjonalizacji ekonomii społecznej”, Priorytet I Działanie 1.2. CRZL 2013

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

osiągać lepsze i szybsze efekty niż struktury hierarchiczne. Wielkie znaczenie ma otwarta rekrutacja, bez zapisów i członkostwa formalnego. Komunikację zapewnia często internet. W wypowiedziach aktywistów podkreśla się, że formalna struktura zabija energię. Często spotykamy sytuację kiedy inicjatywa nieformalna stabilizuje się i rejestrują jako NGO lub spółdzielnia. Ten spontaniczny charakter inicjatyw jest ważnym zasobem ułatwiającym inicjowanie procesów reintegracyjnych.

Wśród inicjatyw nieformalnych znajdujemy między innymi:

- Animację przestrzeni publicznej, organizacja różnorodnych wydarzeń, które spajają wspólnotę lokalną i niejednokrotnie pozwalają przedyskutować ważne dla tej wspólnoty kwestie;
- Miejskie ogrody, miejskie farmy (hodowanie warzyw, ziół na dostępnych powierzchniach miejskich, nie wykluczając dachów). Obniżają koszty utrzymania, zmieniają stosunek do ekologicznych problemów przestrzeni miejskiej, a czasem są realizacją mody środowiskowej. Większe odmiany są znane jako „Community Farms” czy „Community Gardens”;
- Używanie zaniedbanych obiektów – ożywianie pustostanów. Niezależnie od uzasadnionego krytycyzmu, warto dostrzec w tym działaniu dobre skutki: ożywienie martwych obiektów, poprawę atrakcyjności, tworzenie miejsc aktywności społecznej;
- Przedsięwzięcia handlu lub wymiany (garażówka, pchli targ, jarmark wymiany, kooperatywa lub targ żywności – zdrowej, ekologicznej, itp.);
- Rozwinięte formy systematycznej wymiany usług, takich jak Banki Czasu - sieci wymiany usług, przedszkoli podwórkowych i opieki nad dziećmi oraz innych form współpracy;
- Wytwórczości i praca zarobkowa: przetwory i ciasteczka, ubrania dla dzieci i dorosłych, dają się wytwarzać w bardzo skromnych warunkach i niemal bez specjalnego wyposażenia. Nieformalna organizacja i środowiskowa dystrybucja pozwalają inicjatorom na „test” – zmierzenie się z realiami i sprawdzenie „czy ja naprawdę chcę to robić”?
- Coworking - biuro czy pracownia z miejscami dla grupy podobnych, ale pracujących osobno osób, w którym można mieć biurko albo stół do rysowania na stałe czy nawet na godziny – zależnie od potrzeb, pozwala utworzyć centrum coworkingu.

3.2. Prowadzenie działań wspierających podmioty ekonomii społecznej

Działania polegające głównie na stworzeniu infrastruktury do obsługi biznesu, w tym zapewnieniu lokali do prowadzenia małych firm oraz wdrożenie instrumentów wspierających rozwój przedsiębiorczości, takich jak doradztwo, wspólna promocja, mediacje.

W jedną grupę połączyliśmy tu typowe przedsięwzięcia kapitałowe działające w typowej kulturze korporacyjnej. W istocie tylko czysto formalne kryteria pozwalają narysować granicę między spółdzielnią socjalną, zwykłą spółdzielnią „bezzymiotnikową”, firmą realizującą wartości społecznej

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

odpowiedzialności biznesu⁹. Różne organizacje mogą korzystać z różnych sposobów finansowania swojej działalności. Trzeba jednak zauważyć, że najważniejsze kryteria oceny roli tych podmiotów w rewitalizacji to:

- zdolność do tworzenia dobrych miejsc pracy,
- trwałość biznesu,
- zdolność do zaspokajania potrzeb lokalnych,
- udział w rewitalizacji (kapitałowy oraz przez społeczną rolę biznesu).

Dla osiągnięcia celów integracji społecznej ważne jest tworzenie przedsiębiorstw i miejsc pracy w środowisku zamieszkania. Rolę tę mogą wypełniać małe przedsiębiorstwa, jakie z największym prawdopodobieństwem mogą powstawać w początkowych fazach rewitalizacji, mogą napotkać szereg trudności. Większość problemów związanych z rozwojem przedsiębiorczości powinna zostać rozwiązana przez opracowanie i wdrożenie wyżej wspomnianych programów operacyjnych.

- 1) **Zróżnicowane formy przedsiębiorczości:** program rewitalizacji i jego wdrażanie powinny wspierać rozwój wszystkich tych form przedsiębiorczości zapewniając udział przedsiębiorstw w korzyściach rewitalizacji oraz we wszystkich formach dialogu społecznego i społecznego wpływu na programowanie rewitalizacji i jego realizację;
- 2) **Infrastruktura obsługi biznesu:** w jednostkach rewitalizowanych powinna, zgodnie z programami wspomnianymi w pkt 3.1.1., być organizowana infrastruktura obsługi biznesu. Szczegóły powinny zostać opracowane dla każdego indywidualnego przypadku. Tylko dla przykładu można tu wymienić wzór inkubatora przedsiębiorczości czy coworkingu. Wielkie znaczenie miałoby sprawne wsparcie ze strony jednostek samorządu poprzez dostęp do zasobów (sprzętu, obiektów, fachowców) i finansowe projektów edukacyjnych i pilotażowych dla początkujących przedsiębiorców. W wielu inkubatorach organizowane są też fundusze pozwalające na krótkoterminowe pożyczki bieżące;
- 3) **Zapewnienie lokali do prowadzenia małych firm:** do wyzwań lokalnych, które powinny być podjęte w ramach programu rewitalizacji, należy niewielka podaż lokali przydatnych do prowadzenia małych firm i placówek usługowych, a więc lokali niewielkich, o niskim czynszu, korzystnie zlokalizowanych i wolnych od konfliktów z mieszkańcami. Powinny być tworzone warunki działania w budynkach mieszkalnych i ich okolicy (tereny przydomowe, partery i mieszkania w budynkach nowych i remontowanych, oferty lokali dla drobnej przedsiębiorczości oraz powiązanie tej oferty z programem ciągów pieszych w mieście;
- 4) **Wdrożenie instrumentów wspierających rozwój przedsiębiorczości:** w ramach programu rewitalizacji powinny zostać wprowadzone następujące instrumenty wspomagające rozwój przedsiębiorstw:

⁹ „Groźne byłoby zredukowanie ekonomii społecznej do zagadnień czysto socjalnych. Ekonomia społeczna dotyczy w równym stopniu zagadnień gospodarki czy rozwoju regionalnego”. [Manifest Ekonomii Społecznej](#)

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- a) doradztwo i opracowanie procedur dla osób pragnących dokonać zmiany sposobu użytkowania lokalu lub obiektu budowlanego na cele przedsiębiorczości¹⁰;
- b) promocja firm (np. przy pomocy „święta ulicy”)
- c) ułatwienia proceduralne i promocja rozpoczynania działalności gospodarczej w mieszkaniu komunalnym, w szczególności powinno to dotyczyć sytuacji, w których nie zmienia się głównego przeznaczenia lokalu mieszkalnego a jedynie wprowadza czasowo dodatkową działalność gospodarczą;
- d) wprowadzenie rozwiązań zwiększających zainteresowanie wspólnot mieszkaniowych prowadzeniem działalności gospodarczej na ich terenie (np. poprzez udział wspólnoty z wpływach z najmu);
- e) wsparcie doradcze i mediacyjne w wypadkach konfliktów między mieszkańcami i przedsiębiorcami;
- f) szkoła specjalności deficytowych przygotowująca osoby bezrobotne i z innych powodów nieaktywne, do zatrudnienia albo do otwarcia firm świadczących usługi zorientowane na rewitalizację (stare technologie, lokalne rozwiązania, troska o zabytki, itp.. Szkoła rzemiosł i specjalizacji potrzebnych w nowych dużych projektach (na podstawie porozumień z inwestorami), rzemiosł rewitalizacyjnych i remontowych z poradnią i praktykami przy remontach;
- g) poradnia i szkolenia dla emigrantów ekonomicznych i powracających z pracy za granicą.

3.3. Rozwój popytu (rynku zamówień)

Dla rozwoju przedsiębiorczości wielkie znaczenie ma stan rynku zamówień i zakupów. W obecnej sytuacji gospodarczej Łodzi, jednym z największych klientów jest władza publiczna. Sposób jej działania na rynku zamówień będzie wpływał dynamizująco lub hamująco na rozwój lokalnych przedsiębiorstw. Miasto powinno uznać za swoje zadanie osiągnięcie przy pomocy zamówień i zakupów publicznych, dodatkowej korzyści jaką jest animowanie lokalnych aktywności zarobkowych, lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości. Realizacja tego celu może napotykać na trudności związane z ortodoksyjnym interpretowaniem zasady konkursów i przetargów na zadania finansowane z pieniędzy publicznych. W rzeczywistości prawo daje szerokie możliwości kierowania zamówień do własnego środowiska lokalnego.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi można wyróżnić szereg form pro-lokalnego wykorzystywania pieniędzy publicznych na ten cel.

- 1) Kontraktowanie zadań publicznych i usług społecznych jest pierwszą z nich. Zleceniem usług jest prowadzenie usług dla społeczności lokalnej lub wybranej grupy społecznej, w której określony został przedmiot usługi, wskaźniki ilościowe dotyczące jej dostarczania (np. usługi

¹⁰ Zgodnie z USTAWĄ z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane. Dz.U. 1994 Nr 89 poz. 414

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

opiekuńcze, poradnictwo psychologiczne dla rodzin etc.) oraz jakościowe (świadczenie usługi na podstawie standardu minimalnego)¹¹. Prawo przewiduje dwie podstawowe formy powierzania zadań publicznych lokalnym organizacjom i przedsiębiorcom a także grupom obywateli tworzącym nieformalne ruchy społeczne czy inicjatywy obywatelskie¹²:

- powierzenie wykonywania przez podmioty uprawnione zadań publicznych (administracja publiczna finansuje w całości wykonanie zadania przez dany podmiot);
- wspierania wykonania przez podmioty uprawnione zadań publicznych (administracja publiczna wspiera ale niekoniecznie w pełnej wysokości, wykonanie zadań).

Specyficzną odmianą wspierania jest szeroko ostatnio dyskutowany i stosowany pilotażowo w Łodzi „regranting”. (mikrogranty) czyli przekazanie „dotacji na dotacje”. „Regranting polega na przekazywaniu dotacji za pośrednictwem operatora. W tej formie samorząd przyznaje tylko jedną dużą dotację, zgodnie z zasadami przewidzianymi w ustawie² – cała pula środków, dotychczas trafiających do wielu organizacji, zostaje przekazana tak zwanemu operatorowi, którego zadaniem jest zorganizowanie konkursu i dalsze rozdysponowanie pieniędzy innym organizacjom. Plusem takiego rozwiązania jest niewątpliwie to, że operator nie jest zobowiązany do stosowania trybów ustawowych, może więc wykorzystać prostsze formularze, zastosować inne kryteria oceny lub dodatkowo objąć wsparciem grupy nieformalne. Operator może także powołać komisje do rozpatrywania ofert. Samorząd w ramach zlecenia zadania operatorowi może nałożyć na niego pewne obowiązki – np. konieczność włączenia przedstawicieli samorządu do komisji konkursowej, obowiązek wspierania organizacji pozarządowych na etapie składania ofert i realizacji otrzymanych dotacji itp.¹³ „Usługi społeczne, np.: asystenckie, opiekuńcze, związane z mieszkaniem chronionymi, wspomaganymi, mają być świadczone przez podmioty działające lokalnie. W wytycznych silnie podkreślona została waga indywidualizacji usług społecznych, która ma być osiągnięta przez organizację wsparcia w lokalnych placówkach, zapewniających warunki zbliżone do domowych. Równie istotne jest, by usługi te były świadczone w społeczności lokalnej¹⁴.”

Miasto Łódź stosuje na szeroką skalę konkursy na wykonanie zadań¹⁵. Nie ma żadnych przeszkód aby konkursy te były precyzyjniej adresowane i żeby zawierały wymogi czy stosowały kryteria wzmacniające lokalne oddziaływanie tych usług czy zadań. Dla zrealizowania tego postulatu

¹¹ Patrz zalecenia projektu „Model Kontraktowania Usług Społecznych www.zlecaniezadan.pl

¹² Patrz <http://rynekpracy.org/x/381717> dostęp 1 lipca 2015

¹³ <http://projekt.zlecaniezadan.pl/>

¹⁴ Agnieszka Deja: o „Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na lata 2014 – 2020”: Coraz bliżej ideału – PO WER <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/1642894.html> dostęp 28 czerwca 2015

¹⁵ Patrz

<http://aktywniobywatele.uml.lodz.pl/palio/html.run? Instance=novus& PageID=13& CatID=75& NewsID=1038& CheckSum=-1637192745>

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

konieczne jest delegowanie do poziomu danego projektu rewitalizacyjnego, opracowania warunków i kryteriów konkursu.

2) Zlecanie zadań i prac jest drugą formą wspierania rynku pracy.

O lokalnym znaczeniu zlecania zadań w trybie zamówień publicznych dyskutuje się często. „Dla potrzeb integracji społecznej podstawowe znaczenie ma rozwój lokalny [...] zakorzeniony w funkcjonowaniu i instytucjach społeczności lokalnej. [...] Przedsiębiorstwo zakorzenione lokalnie korzysta z bliskich zasobów; produkuje dobra na potrzeby miejscowe i na sprzedaż zewnętrzną. Produkując potrzebne towary czy usługi – jednocześnie tworzy kapitał społeczny, czyli wzmacnia więzi społeczne i poczucie wzajemnego zaufania, uczy współpracy i zaangażowania. Wykorzystuje przy tym w swej działalności i wzmacnia istniejące już zasoby lokalnego kapitału społecznego”¹⁶.

Zamówienia publiczne stoją na straży wolnej konkurencji i przejrzystości w procesach gospodarczych, zwiększające efektywność wytwarzania dóbr i usług, transgraniczną dostępność i wolną konkurencję. Ich drugą funkcją jest finansowanie usług umożliwiających realizację zobowiązań, świadczeń i zadań polityki społecznej (np. zatrudnienie osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, itp.). Broniąc otwartej konkurencji regulacje ograniczają możliwości zamykania obiegów społecznych i gospodarczych w ramach lokalnych. Ponadto ograniczają skuteczność pomocy społecznej poprzez enumeratywne ograniczenie produktów „pomocowych” oraz ostre (wykluczające) zdefiniowanie uprawnionych beneficjentów.

Możliwości pobudzania rozwoju lokalnego poprzez rynek zamówień są dodatkowo ograniczane przez takie praktyki jak częste jeszcze rozstrzyganie przetargów na podstawie (wyłącznie) ceny. Skupienie kompetencji powoduje, że o przetargach decydują specjaliści od procedury a nie pracownicy merytoryczni. Brakuje dobrego doradztwa a lęk przed kontrolami uruchamia ostrożnościową autocenzurę. Przełamanie tych tendencji pozwoli na wykorzystanie istniejących w prawie rozwiązań. Pomocna w przełamaniu tych tendencji może być lektura licznych dziś analiz i poradników¹⁷

Lokalne adresowanie zamówień jest możliwe przy pomocy takich instrumentów jak:

- Zamówienie in house (zamówienie publiczne udzielane przez instytucję zamawiającą osobie prawa prywatnego lub publicznego nie jest objęte zakresem stosowania dyrektywy¹⁸);

¹⁶ Niepublikowane opracowanie dla kancelarii Prezydenta RP: Krzysztof Herbst: Wykorzystanie instrumentów zamówień publicznych do stymulowania rozwoju lokalnego; Warszawa, Kwiecień 2014. Wykorzystano: „W stronę polskiego modelu gospodarki społecznej – budujemy nowy Lisków”

¹⁷ Tomasz Schimanek: Klauzule społeczne w prawie zamówień publicznych w Polsce 2011–2014. Co się zmieniło. <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/1282109.html> i Poradnik Urzędu Zamówień Publicznych <http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?PDF;1252>. Zobacz także Tomasz Schimanek, Barbara Kunysz-Syrytczyk: PODRĘCZNIK STOSOWANIA KLAUZUL SPOŁECZNYCH W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH; Instytut Spraw Publicznych; Warszawa, listopad 2014

¹⁸ Magdalena Olejarz [Redakcja] Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej po modernizacji - nowe unijne dyrektywy koordynujące procedury udzielania zamówień publicznych. Urząd Zamówień Publicznych; Warszawa, 2014

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- Zamówienia podprogowe regulacje w sferze zamówień publicznych dotyczą udzielania zamówień, których wartość szacunkowa jest nie mniejsza aniżeli określone w przepisach kwoty progowe (zmieniające się w czasie). Oznacza to, że w zleceniach poniżej kwoty progowej, regulacje takie nie obowiązują. W wielu krajach uważa się za uzasadnione dzielenie większych zamówień na części tak, by były one dostępne i wykonalne dla małych firm lokalnych;
- Klauzule społeczne to możliwość wprowadzenia do warunków zamówienia wymagań dotyczących tworzenia szans zatrudnienia dla pewnych (lokalnych) kategorii osób¹⁹:
 - klauzula zastrzeżona, pozwalająca zamknąć postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego wyłącznie do podmiotów, w których ponad 50% zatrudnionych stanowią osoby niepełnosprawne (art. 22, ust 2 Pzp) co ułatwia dostęp do zamówień podmiotom prowadzącym rehabilitację zawodową i społeczną;
 - klauzula zatrudnieniowa, pozwala wymagać, aby wykonawca zatrudnił przy realizacji zamówienia osoby mające utrudniony dostęp do rynku pracy (osoby bezrobotne, młodociani w celu przygotowania zawodowego, osoby niepełnosprawne, chore psychicznie, bezdomni czy byli więźniowie). Zamawiający sam określa do jakiej kategorii osób mają należeć zatrudnieni przez wykonawcę i ilu ma ich być. To rozwiązanie służy zatrudnianiu osób, które nie mogą znaleźć pracy, a dzięki temu ich integracji zawodowej i społecznej. Problemem jest uznanie przez Urząd Zamówień Publicznych, że wymóg zatrudnienia osób bezrobotnych należy interpretować dosłownie, to znaczy w chwili zatrudnienia do realizacji zamówienia muszą być to osoby zarejestrowane jako bezrobotne. Zamawiający stosowali niekiedy interpretację, że w spółdzielniach socjalnych osoby bezrobotne w chwili zatrudnienia, mogą być traktowane jako bezrobotne przez cały proces integracji zawodowej i społecznej.
- Oprócz ceny można wprowadzać do zamówień kryteria pozwalające zwiększyć lokalne korzyści. Należą do nich zamówienia obejmujące cały cykl życia produktu (np. obowiązek serwisowania), obowiązek przeszkolenia personelu czy innej formy przekazania know-how, czy wreszcie ocenę „społecznego zwrotu z inwestycji (SROI) szeroko stosowanego w zamówieniach publicznych w Szkocji.

¹⁹ Podajemy za T. Schimankiem

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

5. Ramy prawne przedsięwzięcia w danym modelu

5.1. Ramy prawne

Dokumenty UE

- 1) Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.);
- 2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz. U. UE L 347/470 z dnia 20 grudnia 2013 r.);
- 3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L 347/320 z dnia 20 grudnia 2013 r.).

Najważniejsze akty prawa polskiego

- 1) Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 121, z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1030 z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, 984, 1047 i 1473, z 2014 r. poz. 423, 768, 811, 915, 1146 i 1232 oraz z 2015 r. poz. 349).
- 4) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 782);
- 6) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1118, z późn. zm.);
- 7) Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 406, z późn. zm.);
- 8) Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 584);

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- 9) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 885, z późn. zm.);
- 10) Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1146, z późn. zm.);
- 11) Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. (t. j. Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855);
- 12) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (t. j. Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203, z późn. zm.);
- 13) Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1443 z późn. zm.);
- 14) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 94, poz. 651);
- 15) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122 z 14 lipca 2003 r., poz. 1143);
- 16) Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. 2015 r., poz. 149);
- 17) Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1203, z późn. zm.);
- 18) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1409, z późn. zm.);
- 19) Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 907, z późn. zm.);
- 20) Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t. j. Dz. U. z 2000 r., nr 80, poz. 903, z późn. zm.);
- 21) Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 849, z późn. zm.);
- 22) Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 460, z późn. zm.);
- 23) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 r. w sprawie określenia warunków udzielania zezwoleń na zajęcie pasa drogowego (Dz. U. z 2004 r., nr 140, poz. 1481, z późn. zm.);
- 24) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1490).

Inne akty prawne w tym akty prawa miejscowego:

- 1) Uchwała nr 229 Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Łódzkiego (Mon. Pol. z 2014 r. poz. 1067);

CENTRUM
WIEDZY
REWITALIZACJA

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- 2) Uchwała nr XXVII/547/08 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie zasad nabywania i zbywania nieruchomości, ich wydzierżawiania oraz oddawania w użytkowanie (Dz. Urz. Woj. Łódzk. z 2008 r. Nr 115, poz. 1113 z późn. zm.);
- 3) Uchwała nr XI/0186/07 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 maja 2007 r. w sprawie zasad gospodarowania lokalami użytkowymi (Dz. Urz. Woj. Łódzk. z 2007 r. Nr 231, poz. 2128, późn. zm.);
- 4) Uchwała nr XLV/840/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 4 lipca 2012 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Nowe Centrum Łodzi (założenia programu Nowe Centrum Łodzi);
- 5) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łodzi (uchwała nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r.),
- 6) Strategia Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ (uchwała nr XLIII/824/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 25 czerwca 2012 r.);
- 7) Strategia przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+ (uchwała nr LV/1146/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 stycznia 2013 r.);
- 8) Uproszczony lokalny program rewitalizacji wybranych terenów śródmiejskich oraz pofabrycznych Łodzi na lata 2004 - 2013 (uchwała nr XXXIV/568/04 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 14 lipca 2004 r. ze zmianami);
- 9) Miejscowe plany lub projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wybranych części obszaru miasta Łodzi;
- 10) Uchwała nr XLVIII/986/12 Rady Miejskiej Łodzi z dnia 12 września 2012 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Targowisk Miejskich w Łodzi (Dz. urz. Woj. Łódzk. Z 2012 r., nr 2012, poz. 3053).

5.2. Ewentualne kwestie wątpliwe do dalszego rozstrzygnięcia

Utworzenie placówki wsparcia przez samorząd (CIS, CTUS)

W toku wdrażania modelu konieczne jest podjęcie decyzji odnośnie instytucjonalnej formy jego realizacji. Proponowany model ma charakter uniwersalny – dopuszczalne są różne formy instytucjonalne jego wdrażania.

Szczególną postacią realizacji modelu może być utworzenie przez Miasto Centrum Inicjatyw Społecznych. Funkcjonowanie tego rodzaju instytucji ma swoją szczególną regulację w przepisach ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Zgodnie z przepisami ustawy, Centrum Inicjatyw Społecznych może zostać utworzone i być prowadzone przez Miasto w jednej z dwóch form instytucjonalnych: jednostki budżetowej lub zakładu budżetowego. Podjęcie decyzji o wyborze formy realizowania zadań własnych Miasta należy, zgodnie z przepisami ustawy o gospodarce komunalnej, do rady Miasta.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

W przypadku pozostałych form realizacji modelu (np. powołanie Centrum Treningu Umiejętności Społecznych) wystarczającym aktem decydującym o jego wdrożeniu jest zarządzenie prezydenta – w istocie powstające w Centrum nie ma formalnego charakteru instytucji, a stanowi pewien zespół zadań przypisanych podmiotom już istniejącym. Akt tworzący tak rozumiany model powinien określać zadania, jakie mają być realizowane w modelu, przyporządkowując je jednocześnie do konkretnych komórek organizacyjnych. Również w przypadku tej formy realizacji modelu w gestii Rady Miasta pozostaną jednak kwestie finansowe – przewidziane do realizacji zadania muszą znaleźć poparcie w zabezpieczonych w budżecie Miasta środkach finansowych.

Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych

Pewnym instrumentem oddziaływania na lokalny rynek pracy jest stosowanie przez zamawiających tzw. klauzul społecznych. Należy przy tym podkreślić, że wymagania dotyczące zatrudniania osób z określonych grup społecznych, szczególnie z tzw. grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, nie mogą zostać ujęte w zakresie warunków zdolności technicznej uwzględniających kwestie społeczne, gdy takie zatrudnienie nie jest niezbędne do realizacji zamówienia. W przypadku, gdy Miasto zamierza wspomagać zatrudnienie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, taki warunek może ustanowić jako dodatkowy warunek realizacji zamówienia o charakterze społecznym, a nie jako warunek kwalifikacji podmiotowej²⁰.

W ramach klauzuli z art. 29 ust. 4 pkt. prawa zamówień publicznych zamawiający może wymagać, w ramach realizacji zamówienia, osób z następujących grup:

- 1) Bezrobotnych (może również precyzować konkretną grupę bezrobotnych, zgodnie z klasyfikacją ustawy o promocji zatrudnienia),
- 2) Młodocianych w celu przygotowania zawodowego,
- 3) Niepełnosprawnych;
- 4) Bezdomnych, realizujących indywidualny problem wychodzenia z bezdomności;
- 5) uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego;
- 6) uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej;
- 7) chorych psychicznie;
- 8) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem,
- 9) uchodźców realizujących indywidualny program integracji.

²⁰ Por. UZP, Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych. Podręcznik, Warszawa 2014.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Przyjmuje się, że w odniesieniu do powyższych grup Zamawiającemu przysługuje prawo określenia, czy stawiając wymóg będzie wymagał zatrudnienia nowych osób, czy też wystarczy, że oddeleguje do realizacji zamówienia osoby już zatrudnione, spełniające powyższe kryteria. Uwaga ta nie dotyczy jednak warunku zatrudniania osób bezrobotnych, co do których warunek może być uznany za spełniony wyłącznie w przypadku zatrudnienia nowych osób.

Należy pamiętać, że dodanie elementów społecznych w opisie przedmiotu zamówienia czy specyfikacji technicznej nie może prowadzić do faworyzowania wykonawców lokalnych. Uwzględniając aspekty społeczne Miasto nie może wskazywać na przykład na warunek zatrudnienia osób bezrobotnych zarejestrowanych w konkretnym urzędzie pracy – z tego względu stosowanie klauzul społecznych w odniesieniu do uwarunkowań modelu ma charakter problematyczny.

Możliwości szczególnego wsparcia udzielonego spółdzielniom socjalnym

Szczególną formą wsparcia udzielaną spółdzielniom socjalnym jest zawężenie kategorii podmiotów ubiegających się o wykonanie zamówienia wyłącznie do podmiotów mających status spółdzielni socjalnych. Należy podkreślić, że tego rodzaju ograniczenie nie jest możliwe na gruncie zamówień podlegających przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych.

Pozostaje jednak otwartą kwestia stosowania tego rodzaju ograniczeń w zamówieniach tzw. „podprogowych” (rozumianych jako: niepodlegających, ze względu na wartość, ustawie prawo zamówień publicznych).

Wskazuje się, że instytucja zamawiająca może zastrzec prawo ubiegania się o zamówienie dla podmiotów o określonym statusie, takich jak np. spółdzielnie socjalne, niemniej jednak powinna pamiętać o udzielaniu takich zamówień zgodnie z podstawowymi zasadami traktatowymi, czyli przede wszystkim o zakazie jakiegokolwiek pośredniej czy bezpośredniej dyskryminacji oferentów oraz zapewnieniu równego dostępu w ubieganiu się o zamówienie. Ubieganie się o takie zamówienie powinno być możliwe dla wszystkich, podmiotów które posiadają wymagany przez zamawiającego status, niezależnie od tego z jakiego regionu czy kraju pochodzą, a zamawiający nie powinien stawiać wymogów związanych z zatrudnianiem określonych grup społecznych z określonego terytorium lub państwa. Należy także zapewnić przejrzystość w udzielaniu zamówienia, na przykład poprzez opublikowanie informacji na temat zamówienia na stronie internetowej, w prasie lub innym powszechnie dostępnym publikatorze²¹.

Możliwe formy udostępniania lokali przez Miasto organizacjom pozarządowym

Uregulowania prawne dotyczące form udostępnienia lokali przez Miasto zawarte są w przepisach u.g.n. oraz aktach wykonawczych, a także k.c. Ponadto, zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt. 9 ustawy o gospodarce nieruchomościami (u.g.n), Miasto jest zobligowane do uregulowania uchwałą zasad

²¹ Tak: UZP. Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych. Podręcznik, Warszawa 2014.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

zawierania umów w sprawach majątkowych, przekraczających zakres zwykłego zarządu, dotyczących zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości oraz ich wydzierżawiania lub wynajmowania na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony, o ile ustawy szczególne nie stanowią inaczej. W związku z tym, radni Miasta Łodzi uchwalili następujące akty prawa miejscowego.:

1. Uchwała nr XXVII/0547/08 w sprawie zasad nabywania i zbywania nieruchomości oraz ich wydzierżawiania i oddawania w użytkowanie (Dz. Urz. Woj. Łódzk. z 2008 r. Nr 115, poz. 1113 z późn. zm.);
2. Uchwała nr XI/0186/07 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 maja 2007 r. w sprawie zasad gospodarowania lokalami użytkowymi (Dz. Urz. Woj. Łódzk. z 2007 r. Nr 231, poz. 2128, późn. zm.).

Nadto należy pamiętać, iż uchwała rady Miasta jest wymagana również w przypadku, gdy po umowie zawartej na czas oznaczony do 3 lat strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość. Do czasu określenia zasad prezydent może dokonywać tych czynności wyłącznie za zgodą rady Miasta, które mają być zawarte czas przekraczający okres 3 lat bądź na czas nieoznaczony.

1) Dzierżawa

Przez umowę dzierżawy, Miasto zobowiązuje się oddać dzierżawcy rzecz do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a dzierżawca zobowiązuje się płacić Miastu umówiony czynsz.

W przypadku wydzierżawiania przez Miasto nieruchomości przez czas oznaczony nieprzekraczający okresu 3 lat, kompetencje w zakresie zawarcia umowy oraz ustalenia jej warunków należą do prezydenta Miasta. Ponadto, przetarg na wyłonienie dzierżawcy nie jest wymagany, podobnie jak uchwała Miasta określająca warunki zawierania umów.

Zasadą jest, iż zawarcie umowy dzierżawy na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony następuje w drodze przetargu. Ponadto, jak wynika z art. 37 ust. 4 u.g.n., od trybu przetargowego można odstąpić, jeśli dzierżawcą ma być organizacja pożytku publicznego albo wojewoda lub Rada Miasta wyrażą na zgodę na tryb bezprzetargowy.

Jak wynika z uchwały Miasta Łódź nr XXVII/0547/08, wydzierżawianiu podlegają nieruchomości niezabudowane i zabudowane wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości. Wydzierżawianie następuje w drodze przetargu, rokowań lub w drodze bezprzetargowej. Przetargi i rokowania odbywają się przy zachowaniu odpowiednio zasad określonych ustawą o gospodarce nieruchomościami oraz rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości.

Zgodnie z §5 uchwały, w drodze bezprzetargowej mogą być zawierane umowy kolejne, np.:

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

1. następujące po umowie zawartej na czas oznaczony do trzech lat – umowy dzierżawy na czas oznaczony do trzech lat, z dotychczasowym podmiotem, jeżeli umowa dotyczy tej samej nieruchomości, przy zachowaniu dotychczasowego przeznaczenia;
2. następujące po umowie zawartej wcześniej co najmniej na okres dziesięciu lat nieprzerwanie umowy dzierżawy.

Wzór umowy dzierżawy stanowi załącznik uchwały Rady Miasta Łodzi nr XXVII/547/08.

2) Użytkowanie wieczyste

Grunty stanowiące własność Miasta mogą zostać oddawane w użytkowanie wieczyste osobom fizycznym i osobom prawnym. Zasadą jest, iż oddanie nieruchomości o użytkowanie wieczyste odbywa się w drodze przetargu. Jednakże, jak wynika z art. 37 ust.2 pkt 3 u.g.n., nieruchomość może zostać oddana w użytkowanie wieczyste w drodze bezprzetargowej, np., następuje to na rzecz osób fizycznych i osób prawnych, które prowadzą działalność charytatywną, opiekuńczą, kulturalną, leczniczą, oświatową, naukową, badawczo-rozwojową, wychowawczą, sportową lub turystyczną, na cele niezwiązane z działalnością zarobkową, a także organizacjom pożytku publicznego na cel prowadzonej działalności pożytku publicznego.

Oddanie nieruchomości w użytkowanie wieczyste odbywa się przy zachowaniu zasad określonych u.g.n. oraz aktami wykonawczymi do ustawy, w szczególności rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości.

Uchwała Miasta nr XXVII/0547/08 określa zasady oddawania w użytkowanie wieczyste nieruchomości o wartości nie większej niż 500 000 zł netto przez Prezydenta Miasta Łodzi. Oddaniu w użytkowanie wieczyste podlegają nieruchomości zabudowane i niezabudowane, wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości, które według obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Łodzi nie są przeznaczone na cele publiczne w rozumieniu art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Jak wynika z §2 uchwały Miasta, warunkiem oddania w użytkowanie wieczyste jest uprzednie uzyskanie opinii:

- 1) właściwej jednostki pomocniczej Miasta Łodzi;
- 2) właściwych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi i miejskich jednostek organizacyjnych;
- 3) innych organów właściwych ze względu na szczególne cechy lub przeznaczenie nieruchomości, w szczególności: konserwatora zabytków, organów ochrony środowiska.

4) Użytkowanie

Rzecz można obciążyć prawem do jej używania i do pobierania jej pożytków. W przypadku, gdy Miasto planuje obciążyć swoją nieruchomość prawem używania na rzecz innego podmiotu na czas

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

nieprzekraczający okresu 3 lat, kompetencje w zakresie zawarcia umowy oraz ustalenia jej warunków należą do prezydenta Miasta. Przetarg na wyłonienie użytkownika nie jest wymagany, podobnie jak uchwała Miasta określająca warunki zawierania umów.

Zawarcie umowy użytkowania na czas oznaczony przekraczający okres 3 lat bądź na czas nieoznaczony, następuje drodze przetargu. Od trybu przetargowego można odstąpić w przypadkach, gdy wojewoda lub rada Miasta wyrazi na to zgodę albo jeżeli użytkownikiem ma być organizacja pożytku publicznego. W przypadku zawarcia umowy na czas krótszy niż 3 lata przetarg na wyłonienie użytkownika nie jest wymagany. Umowę z użytkownikiem zawiera prezydent Miasta.

Uchwała Miasta nr XXVII/0547/08 określa następujące zasady oddawania nieruchomości w użytkowanie przez Prezydenta Miasta Łodzi na okres dłuższy niż trzy lata lub na czas nieoznaczony:

1. podmiotami uprawnionymi do użytkowania są:
 - a. miejska instytucja kultury, dla której organizatorem jest Miasto Łódź, wpisana do rejestru instytucji kultury, działająca na podstawie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
 - b. samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, dla którego organem założycielskim jest Miasto Łódź, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą, działający na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t. j. Dz.U. z 2015 r., poz. 618);
2. przedmiotem oddania w użytkowanie są nieruchomości zabudowane i niezabudowane, stanowiące własność Miasta Łodzi, niezbędne do prowadzenia przez miejską instytucję kultury lub samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej działalności statutowej;
3. oddanie nieruchomości w użytkowanie następuje w trybie bezprzetargowym, nieodpłatnie.

5) Wynajem

Przez umowę najmu Miasto zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nieoznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz

Kompetencje w zakresie umowy najmu, która ma zostać zawarta na czas oznaczony nieprzekraczający okresu 3 lat należą do prezydenta Miasta. Prezydent ustala warunki umowy oraz zawiera umowę z wybranym najemcą. Ponadto, w przypadku umów zawartych na czas nieprzekraczający 3 lat, przetarg na wyłonienie najemcy nie jest wymagany, podobnie jak uchwała Miasta określająca warunki zawierania umów.

Zasadą jest, iż zawarcie umowy najmu na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony następuje w drodze przetargu, jednakże można od trybu przetargowego odstąpić, jeżeli wojewoda

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

lub rada Miasta wyrazi na to zgodę albo jeżeli użytkownikiem ma być organizacja pożytku publicznego

Warunki wynajmu zawartego na czas oznaczony przekraczający okres 3 lat bądź na czas nieoznaczony, określa uchwała Miasta nr XI/0186/07. Akt prawa miejscowego przewiduje następujące tryby wynajmu: przetarg nieograniczony (podstawowy tryb), przetarg ograniczony oraz tryb bez przetargu. Organizatorem przetargów jest Prezydent Miasta Łodzi. Przedmiotem przetargów jest wysokość stawki czynszu miesięcznego za 1 m² powierzchni ogólnej lokalu użytkowego. Lokal może być wynajęty: osobie fizycznej, osobie prawnej oraz jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której stosowne ustawy przyznały zdolność do czynności prawnych.

Tryb bezprzetargowy ma zastosowanie do wynajmu lokali użytkowych znajdujących się poza strefą „O”, które są wynajmowane po zasięgnięciu opinii Komisji Rozwoju i Działalności Gospodarczej Rady Miejskiej w Łodzi. Najemcami mogą być w szczególności organizacje prowadzące działalność społecznie użyteczną, stowarzyszenia, fundacje i innym dobrowolne zrzeszenia, których działalność jest uregulowana ustawowo, na prowadzenie działalności statutowej, z wyłączeniem działalności gospodarczej.

6) Użyczenie

Umowa użyczenia została uregulowana przez ustawodawcę w art. 710 – 719 k.c. Przez umowę użyczenia Miasto zobowiązuje się zezwolić biorącemu, przez czas oznaczony lub nieoznaczony, na bezpłatne używanie oddanej mu w tym celu rzeczy.

Kompetencje w zakresie umowy użyczenia (wybór podmiotu, z którym umowa ma być zawarta, zawarcie umowy, ustalenie warunków umowy etc.) należą do właściwości prezydenta Miasta. Ponadto, prezydent może w formie zarządzenia wydać regulamin użyczenia nieruchomości na dany cel. Nie jest wymagana uchwała Miasta regulująca zasady użyczenia nieruchomości. Ponadto, wymogiem prawnym nie jest przetarg.

6. Możliwe źródła finansowania przedsięwzięcia

6.1. Możliwe źródła finansowania przedsięwzięcia w danym modelu

Źródłami finansowania projektów w tym modelu są środki podmiotów, które podejmują określone działania w sferze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym środki budżetu Miasta.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Finansowanie ze środków publicznych:

- dotacje na pierwsze wyposażenie placówki²² ze środków własnych budżetu Miasta i ze środków własnych budżetu Województwa przeznaczonych na realizację gminnego i wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- inne dotacje z dochodów własnych miasta lub województwa (w tym dla CIS na podstawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym);
- dotacje ze środków własnych jednostek organizacyjnych Miasta (MOPS, PUP) przeznaczone na finansowanie określonych zadań w programie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu i zawodowemu;
- dotacje z Funduszu Pracy na realizację programów specjalnych zmierzających do reintegracji społecznej i zawodowej (w tym dla CIS na podstawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym);
- środki Funduszu Pracy na refundację świadczeń integracyjnych dla osób objętych wsparciem oraz kosztów pomocy prawnej i doradztwa dla podmiotu ekonomii społecznej, w przypadku jego utworzenia dla prowadzenia działalności gospodarczej²³;
- środki z Funduszu Pracy na refundację wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na podstawie umowy Starosty z pracodawcą²⁴;
- dotacje z Funduszu Pracy dla podmiotu ekonomii społecznej oraz osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą;
- dotacje z PFRON na dofinansowanie działalności osób niepełnosprawnych.

Finansowanie z pozostałych źródeł:

- środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej;
- dochody z działalności usługowej prowadzonej przez organizację pozarządową, której przekazano realizację zadań w utworzonej placówce;
- środki pozyskane przez organizację pozarządową, realizującą zadania w utworzonej placówce z prywatnych fundacji i ze sponsoringu, czy od różnego rodzaju darczyńców²⁵.

Dodatkowymi źródłami finansowania są zlecenia zadań w trybie zamówień publicznych, udzielanie gwarancji, poręczeń i pożyczek z budżetu dla podmiotów ekonomii społecznej.

Podstawowym, bo dającym trwałość zastosowanych rozwiązań i szansę na pobudzenie rynku, jest inicjujące działanie zamówień publicznych z budżetu lokalnego. Pozostałe wymienione środki mają

²² Zgodnie z ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122 z 14 lipca 2003 r., poz. 1143) na utworzenie CIS.

²³ Zgodnie z ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, dla uczestników zajęć w CIS.

²⁴ Zgodnie z ustawą z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, dla uczestników zajęć w CIS.

²⁵ Przykładem jest także Towarzystwo św. Brata Alberta, które przeprowadziło remont schroniska w Gdańsku - Przegalinie z darowizny jednego z członków Towarzystwa.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

przeważnie charakter czasowy (zwykle kilkuletni). Wyjątkiem – o większej trwałości - będą przygotowywane systemy finansowania zwrotnego.

Fundusze Unii Europejskiej

W ramach modelu istnieje możliwość uzyskania dofinansowania w ramach **Działania 2.9 Rozwój ekonomii społecznej** Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020.

Celem szczegółowym omawianego działania jest **wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej korzystających ze zwrotnych instrumentów finansowych oraz wzmocnienie systemu wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej**.

Do typów projektów wpisujących się w omawiane działanie należy zaliczyć:

- wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w wiedzę i umiejętności z zakresu wykorzystania prawa zamówień publicznych,
- tworzenie i rozwój ponadregionalnych sieci podmiotów ekonomii społecznej, w tym partnerstw, klastrów, francyz (m.in. poprzez ponadregionalne i branżowe spotkania, konferencje, seminaria, targi, doradztwo i szkolenia) oraz włączanie podmiotów ekonomii społecznej w funkcjonujące już sieci, partnerstwa i klastry podmiotów gospodarczych działających na rynku komercyjnym,
- budowa i rozwój istniejących znaków jakości dla podmiotów ekonomii społecznej i jednostek samorządu terytorialnego wspierających rozwój ekonomii społecznej,
- podnoszenie kompetencji kadr OWES, w tym w zakresie standardów usług OWES i w zakresie przygotowania konsultantów OWES do wspierania podmiotów ekonomii społecznej w zakresie ubiegania się o zamówienia publiczne,
- działania wspierające edukację na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Do potencjalnych beneficjentów projektu można zaliczyć:

- administrację rządową i jej jednostki podległe oraz nadzorowane ,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- stowarzyszenia i związki jednostek samorządu terytorialnego,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty ekonomii społecznej,
- federacje lub związki organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej,
- związki rewizyjne właściwe do spraw spółdzielczości,
- samorząd gospodarczy i zawodowy,
- partnerzy społeczni zgodnie z definicją przyjętą w PO WER,
- uczelnie i podmioty uczestniczące w kształceniu na poziomie wyższym,

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- jednostki naukowe, w tym instytuty badawcze,
- przedsiębiorcy.
- Całkowity budżet działania wynosi 63 877 566 EUR. Natomiast maksymalny poziom dofinansowania kształtuje się na poziomie 84,28%.

W chwili obecnej nie ma wytycznych dotyczących harmonogramów konkursów, katalogów kosztów kwalifikowanych czy też listy załączników niezbędnych do przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.

Zmiana określona w art. 1 pkt. 25 znowelizowanej w 2015 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw, zakłada (zgodnie z uzasadnieniem nowelizacji) utworzenie państwowego funduszu celowego, jakim będzie **Fundusz Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego**. Jego dysponentem będzie minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. Proponuje się, że przychodami Funduszu będą środki finansowe pochodzące z 1% podatku niewydatkowane przez organizacje, które utraciły status pożytku publicznego, oraz środki wydatkowane w sposób niezgodny z art. 27 ust. 2. Zgromadzone na Funduszu środki finansowe będą miały na celu udzielanie wsparcia organizacjom pożytku publicznego. Przedmiotowe wsparcie będzie realizowane w trybie otwartego konkursu ofert, stając się dodatkowym źródłem finansowania przedsięwzięć przez organizacje pozarządowe lub podmioty ekonomii społecznej.

Krajowy Fundusz Przedsiębiorczości Społecznej

Potencjalnym zwrotnym źródłem finansowania działań w ramach jest **Krajowy Fundusz Przedsiębiorczości Społecznej**²⁶, którego celem będzie udzielanie pożyczek oraz poręczeń umiejscowionego w Banku Gospodarstwa Krajowego. W ramach Funduszu możliwe będzie zastosowanie różnych instrumentów zwrotnych, takich jak np.:

- pożyczki krótko, średnio- i długoterminowe na rozwój, inwestycje, budowanie aktywów;
- pożyczki podporządkowane z przeznaczeniem na zwiększenie funduszy własnych;
- społeczny fundusz kapitałowy – *social venture capital*;
- poręczenia i reporeczenia.

Wspierane będzie uruchamianie i testowanie innowacyjnych form finansowania działalności podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, np. spółdzielni pożyczkowych, funduszy poręczeń wzajemnych i innych, tworzonych na poziomie lokalnym i regionalnym przez podmioty ekonomii społecznej, jednostki samorządu terytorialnego oraz podmioty prywatne.

System wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oparty na dotychczasowych doświadczeniach, zasadzał się będzie na finansowaniu pakietu usług (przez jeden podmiot, lub

²⁶Określa to "Krajowy program Rozwoju Ekonomii Społecznej".

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

partnerstwo kilku instytucji) dla subregionu. System usług składałby się z następujących modułów wymienionych poniżej.

- 1) Usługi animacji lokalnej.
- 2) Usługi rozwoju ekonomii społecznej: szkoleń, doradztwa indywidualnego i grupowego.

Istotnym elementem byłaby ścisła współpraca z powiatowymi urzędami pracy (tworzenie miejsc pracy lub doposażenie stanowisk pracy). Grupy założycielskie będą mogły wnioskować do Starosty o środki z Funduszu Pracy lub PFRON. Możliwe będzie zlecanie zadania udzielania tym podmiotom dofinansowania na tworzenie miejsc pracy przez samorząd powiatowy (lub samorząd wojewódzki).

- 3) Usługi wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych. System wsparcia powinien także wspierać przedsiębiorstwa społeczne w formie doradztwa prawnego, biznesowego i finansowego. Możliwe jest przyznawanie dodatkowego wsparcia związanego z wdrażaniem innowacji lub planów rozwoju.
- 4) Działania na rzecz kreowania innowacji w obszarze ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej.

Prywatni grantodawcy i wolontariat

Na polskim rynku działa szereg fundacji, których założycielami są podmioty komercyjne (przedsiębiorstwa, firmy, korporacje), które prowadzą działalność w oparciu o zasadę odpowiedzialnego biznesu, polegającego na dbałości o potrzeby otoczenia, w którym funkcjonuje dana firma. Programy tych firm mają często charakter pomocy osobom społecznie wykluczonym, chorym, biednym, czy bezrobotnym. W ramach działalności charytatywnej firmy te udzielają wsparcia bezpośrednio potrzebującym lub podmiotom działającym na rzecz obywateli (np. szpitale, czy ośrodki opieki społecznej, organizacje pozarządowe). Odbywa się to w dwojaki sposób:

- 1) w oparciu o **umowy sponsorskie** - przekazanie środków finansowych w zamian za realizację określonych świadczeń,
- 2) bezpłatne wykonanie usług na zasadzie tzw. **wolontariatu** na rzecz określonych grup społecznych.

W prezentowanym modelu organizacje pozarządowe realizujące zadania przekazane Miasto, mogą starać się o wsparcie z różnego typu fundacji korporacyjnych. Warto przywołać przykład Domu "Gościnna Przystań", działającego w Gdańsku Oruni, którego działalność tylko w niewielkim stopniu jest finansowana przez Miasto, pozostałe środki są przez tę organizację pozyskiwane samodzielnie z innych źródeł, w tym z fundacji korporacyjnych, np. z fundacji "Velux" na remont obiektu. Organizacje pozarządowe mogą również angażować wolontariat pracowniczy poszczególnych firm komercyjnych w swoich działaniach bezpośrednio na rzecz obywateli.

Przykładowe fundacje korporacyjne adresujące swoją działalność do sfery usług publicznych i przedsiębiorczości:

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- **Fundacja Bankowa im. Leopolda Kronenberga** - założona przez bank Citi Handlowy w roku 1996 (m.in. opieka zdrowotna, polityka społeczna, nauka przedsiębiorczości); Źródło: <http://www.citibank.pl/poland/kronenberg/polish/6138.htm>;
- **Fundacja Banku Zachodniego WBK** (m.in. aktywność gospodarcza, społeczna, obywatelska); Źródło: <http://fundacja.bzwbk.pl/>;
- **Fundacja PGE — Energia z serca** (m.in. pomoc społeczna, wsparcie organizacji społecznych i samorządowych), Źródło: <http://www.gkpge.pl/fundacja-pge>;
- **Fundacja im. dr. M. Kantona** (m.in. niesienie pomocy osobom chorym i niepełnosprawnym, realizacji projektów i działalności organizacji charytatywnych); Źródło: http://www.pekao.com.pl/o_banku/odpowiedzialnosc/fundacja_kantona/;
- **Narodowy Bank Polski** (m.in. rozbudzanie postaw i zachowań przedsiębiorczych (zwłaszcza wśród ludzi młodych oraz po 45 roku życia, zapobieganie wykluczeniu finansowemu, gospodarowanie budżetem domowym), Źródło: <http://www.nbportal.pl/edukacja-w-nbp/dofinansowanie-nbp>;
- **Fundacja im. Stefana Batorego oraz Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży** (m.in. zwiększenie udziału obywateli w życiu publicznym, upowszechnianie wartości demokratycznych i praw człowieka, rozwój działalności rzeczniczej i kontroli obywatelskiej, wspieranie grup narażonych na wykluczenie, wzmocnienie kondycji organizacji pozarządowych, Źródło: <http://www.ngofund.org.pl/wspolpraca-dwustronna>.

Warunki udzielenia wsparcia ze strony prywatnych fundacji i każdego innego grantodawcy są ustalane indywidualnie przez te podmioty i publikowane na dedykowanych stronach internetowych. Dobrą praktyką może sporządzanie i bieżące aktualizowanie informatora dla NGO w zakresie dostępnych źródeł finansowania na wzór materiału opracowanego przez Centrum PISOP dla województwa wielkopolskiego: dostępnego pod adresem <http://www.pisop.org.pl/zrodla-finansowania>.

6.2. Przykładowa instrukcja przygotowania montażu finansowego

Nie można wskazać stałego schematu finansowania działań w ramach modelu "Zatrudnienie wspomagane". Dla każdego projektu/pomysłu utworzenia placówki należy opracować odrębny model finansowania, który będzie się składał z różnych dostępnych źródeł finansowania. Montaż finansowy może wskazywać potencjalne zewnętrzne źródła finansowania (poza budżetem jst), natomiast właściwe kwoty będą przedmiotem bieżących działań związanych z pozyskiwaniem środków.

W fazie wprowadzenia na rynek pracy osób, którym udzielno wsparcia, każdy z przypadków powinien być analizowany odrębnie, w zależności od formy zatrudnienia tych osób. Zakłada się jednak, iż istotnym źródłem finansowania tego etapu będą środki rynku pracy oraz środki publiczne przekazywane w trybie zamówień.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Zaleca się, aby Miasto, w przypadku, w którym jest inicjatorem placówek wsparcia we współpracy z organizacjami pozarządowymi, opracowało w ramach koncepcji działania, zasady finansowania działalności placówek, w szczególności wielkość dofinansowania z budżetu Miasta, a także zakres i podział zadań pomiędzy zaangażowane podmioty. Jest to szczególnie potrzebne w sytuacji wsparcia realizacji zadań przez NGO (wsparcie wiąże się jedynie dofinansowaniem, w odróżnieniu od powierzenia zadań do realizacji NGO, za którym idzie przekazanie środków niezbędnych na ich realizację).

Przygotowania dla pozyskania finansowania przez NGO natomiast obejmują:

- 1) Określenie zakresu rzeczowego projektu i jego kosztorysu. Jeśli projekt będzie dotyczył również remontu lub modernizacji nieruchomości konieczne może być wykonanie analiz na potrzeby wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności lub biznesplanu (m.in. analizy techniczne, marketingowe, prawne, finansowe, ekonomiczne, środowiskowe).
- 2) Opracowanie budżetu projektu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania, w którym obok środków własnych NGO (pochodzących np. z dotacji z budżetu Miasta) znajdą się potencjalne środki możliwe do pozyskania przez NGO, ze źródeł zewnętrznych, takich jak m.in. fundusze UE, środki z programów ministerialnych, środki od fundatorów korporacyjnych. Źródła finansowania na tym etapie powinny zakładać możliwe i prawdopodobne do pozyskania środki. Jednym ze źródeł może wskazanie wolontariatu pracowniczego firm, przedsiębiorstw i korporacji, które w swoich założeniach mają inicjatywy mieszczące się w zakresie analizowanego projektu.
- 3) Weryfikacja źródeł finansowania wskazanych w budżecie i ewentualna korekta zakresu projektu.
- 4) Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu do właściwej instytucji.
- 5) Podpisanie umów o dofinansowanie i rozpoczęcie realizacji Projektu.

6.3. Ryzyka związane z pozyskaniem finansowania

Tabela zawiera najważniejsze ryzyka związane z finansowaniem projektów przekazywanych do realizacji organizacjom pozarządowym.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Tabela 2: Ryzyka związane z finansowaniem

Rodzaj i przyczyna wystąpienia ryzyka	Skutek wystąpienia ryzyka	Działania zapobiegawcze	Istotność ryzyka
Nieuzyskanie dofinansowania ze środków pomocowych (zwrotnych lub bezzwrotnych) bądź uzyskanie go w wysokości niższej od zakładanej	Istotne zwiększenie wkładu własnego do realizacji przedsięwzięcia (lub) ograniczenie zakresu rzeczowego przedsięwzięcia	Rzetelne przygotowanie dokumentacji aplikacyjnej oraz bieżąca współpraca z instytucjami przyznającymi dofinansowanie	Istotne
Zwrot części lub całości dotacji inwestycyjnej (o ile wystąpi) na skutek naruszenia przez inwestora warunków umowy o dofinansowanie	Zwiększenie kosztów realizacji przedsięwzięcia	Opracowanie i wdrożenie planu prowadzenia działalności w okresie trwałości projektu; Zatrudnienie specjalistów w zakresie rozliczania projektów UE	Średnie
Nieuzyskanie dofinansowania z uwagi na ryzyko w zakresie zapewnienia trwałości procesu (umowa krótkoterminowa z miastem)	Zwiększenie kosztów projektu finansowanych ze środków własnych	Zawieranie umów wieloletnich pomiędzy Miastem i NGO	Istotne
Niewystarczające środki finansowe na realizację postawionych zadań w ramach projektu	Brak realizacji założeń programu Niska efektywność i skuteczność realizacji projektu	Koncepcja działalności powinna uwzględniać zaangażowanie i współpracę różnych podmiotów w realizacji projektu, tak, aby ryzyka związane z pozyskaniem finansowania i sama realizacją projektu były zdywersyfikowane Ujęcie w ramach montażu finansowego wkładów poszczególnych partnerów, jakimi są praca własna, know-how, środki trwałe poszczególnych podmiotów	Istotne
Wydłużenie czasu na realizację robót, usług lub dostaw z powodu błędów w umowach lub odwołań ze strony wykonawców	Opóźnienie w realizacji (i/lub) Zwiększenie kosztów realizacji przedsięwzięcia	Przyjęcie sprawdzonego standardu wzorów umów (FIDIC); Weryfikacja opracowanych projektów umów przez zewnętrznego konsultanta ds. FIDIC; Wsparcie silnego zespołu prawnego.	Średnie
Zbytne uzależnienie podmiotów ekonomii społecznej od wsparcia jst, w szczególności zamówień publicznych)	Niski stopień samodzielności podmiotów ekonomii społecznej	Monitorowanie działań podmiotów ekonomii społecznej i regulowanie wielkości i liczby udzielanych zamówień	Istotne

Źródło: Opracowanie własne

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

7. Przykładowe działania w ramach modelu

Podstawowym rodzajem działań w ramach tego modelu będą **zintegrowane działania miękkie**, prowadzone przy pomocy takich placówek jak Centrum Treningu Umiejętności Społecznych (CTUS), Centrum Integracji Społecznej (CIS), Klub Integracji Społecznej (KIS), czy Dom Wspólnotowy oraz wszelkie działania wspomagające późniejsze zatrudnienie osób, objętych programami działalności tych placówek. Są to działania opierające na współpracy różnych podmiotów zarówno publicznych, organizacji pozarządowych, jak i prywatnych przedsiębiorców.

Przykładowe działania zintegrowane:

- 1) przygotowanie osób trwale bezrobotnych do podjęcia pracy poprzez trening w zakresie takich umiejętności jak: komunikacja, zachowania przedsiębiorcze, gospodarowanie własnymi zasobami, samodzielne poszukiwanie pracy;
- 2) przygotowanie tych osób do funkcjonowania w grupie społecznej (nauka kompetencji społecznych, zmiana postawy życiowej) poprzez indywidualną pracę z pracownikiem socjalnym;
- 3) zapewnienie lokum zastępczego osobom bezdomnym lub zagrożonym bezdomnością z wyrokami eksmisyjnymi poprzez umieszczenie w placówce na czas trwania programu szkoleniowego i usamodzielnienia;
- 4) przydział lokalu socjalnego dla osób, które osiągnęły określony stopień usamodzielnienia;
- 5) edukacja tych samych osób w zakresie zasad funkcjonowania rynku pracy, w tym podstaw prawnych;
- 6) warsztaty zawodowe według indywidualnych predyspozycji danej osoby, ewentualne praktyki zawodowe z udziałem potencjalnych pracodawców;
- 7) umieszczenie osoby przeszkolonej w miejscu pracy oraz współfinansowanie kosztów zatrudnienia według zasady malejącego udziału;
- 8) ewentualne umieszczenie osoby w spółdzielni socjalnej osób fizycznych lub spółdzielni osób prawnych, w której osoby te będą mogły pracować za wynagrodzeniem, w szczególności osoby posiadające zadłużenie z tytułu czynszów w mieszkaniach zarówno komunalnych, jak i prywatnych;
- 9) wspomaganie osób w samodzielnym zakładaniu spółdzielni socjalnych;
- 10) realizacja programów wsparcia finansowego dla osób rokujących na usamodzielnienie w formie świadczeń bezpośrednio na rzecz tych osób oraz pośrednio poprzez zlecanie zadań i prac w trybie zamówień publicznych oraz zamówień podprogowych.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Działania inwestycyjne w modelu będą miały marginalne znaczenie. Mogą one dotyczyć budowy lub remontów ewentualnej infrastruktury niezbędnej do realizacji społecznych działań miękkich, np. związanych z udostępnianiem lokali lub obiektów na działalność poszczególnych placówek lub podmiotów ekonomii społecznej.

8. Podsumowanie - model w różnych aspektach rewitalizacji

Aspekt społeczny

Obejmuje szereg różnych efektów związanych z aktywizacją mieszkańców w sferze przedsiębiorczości i pracy, które należy zebrać pod hasłem integracja społeczna. Objawia się to przede wszystkim włączeniem niektórych grup zagrożonych wykluczeniem lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w szeregi społeczeństwa, ale także wykształceniem kompetencji potrzebnych do samodzielnego funkcjonowania w jego strukturach, co ogranicza zagrożenie podziałami społecznymi ze względu na status materialny i zdolności do radzenia sobie na rynku pracy.

Aspekt techniczny

Efekty działań w aspekcie technicznym w modelu koncentrującym się na działaniach miękkich, będą dotyczyły przede wszystkim inwestycji w infrastrukturę uzupełniającą prowadzenie działań miękkich, taką jak lokale i nieruchomości na prowadzenie działalności, w szczególności pustostany, czy przestrzeń publiczna zagospodarowana w ramach prac społecznych.

Aspekt przestrzenny i środowiskowy

Będzie on głównie widoczny poprzez takie inicjatywy nieformalne jak pielęgnacja ogrodów miejskich i ogródków przydomowych, czy też organizację handlu ulicznego i targowiskowego. Wszystkie te elementy będą oddziaływały na przestrzeń i środowisko, dlatego też warto odpowiednio je stymulować, aby wpływ ten był pozytywny, np. aby handel uliczny, pełniąc swoją ważną rolę integracji społecznej, nie zakłócał, lecz wkomponowywał się w już istniejącą przestrzeń miejską.

Aspekt ekonomiczny

Aspekt ekonomiczny jest zasadniczy w tym modelu. Wszystkie działania mające na celu aktywowanie postaw i działań przedsiębiorczych będą wpływały pozytywnie na rozwój gospodarczy danego obszaru. Warunkiem jest kompleksowość i powiązanie ze sobą programów w obszarze zwalczania bezrobocia, polityki społecznej, budowania postaw przedsiębiorczych oraz wspierania rozwoju lokalnych inicjatyw i małych firm. Dodatkowo, budowanie postaw przedsiębiorczych oraz wspomaganie w procesie znajdowania swojego miejsca na rynku pracy przede wszystkim wpłynie

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

pozytywnie na budżet świadczeń socjalnych w postaci zmniejszenia potrzebnego wsparcia lub możliwości dystrybuowania środków w innych kierunkach.

Wpływ na budżet Miasta

Realizacja Projektu "Zatrudnienie wspomagane" jest bardzo korzystna dla budżetu Miasta z kilku powodów. Pierwszy z nich wynika z tego, iż nie wymaga ponoszenia znacznych nakładów na infrastrukturę twardą. Źródłem finansowania dużej części działań w ramach tego modelu są środki z rynku pracy lub zewnętrznych źródeł finansowania zarówno bezzwrotnych jak i zwrotnych. Budżet Miasta natomiast będzie czerpał korzyści z tytułu zwiększonych podatków.

Zaangażowanie środków z budżetu miasta będzie związane z organizacją i koordynacją działań wspierających przedsiębiorczość (np. pierwsze wyposażenie placówek) oraz w zakresie zlecania zadań w trybie zamówień publicznych, czy też dofinansowania działań różnych podmiotów takich jak, remont lokalu na prowadzenie działalności, czy dofinansowanie działań animacyjnych, promocyjnych, doradczych, itp.

9. Mocne i słabe strony modelu

Mocne strony:

- Możliwość finansowania działań ze źródeł zewnętrznych w stosunku do budżetu Miasta, takich jak: środki pozyskane przez organizacje pozarządowe prywatnych fundacji, ze sponsoringu, a także środków z tytułu działalności gospodarczej prowadzonej przez te organizacje.
- Zwiększenie efektywności świadczeń socjalnych, dzięki systemowi wspierania osób, które rokują na usamodzielnienie.
- Zintegrowany charakter prowadzonych działań, zwiększający efektywność i skuteczność wprowadzania osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem na rynek pracy.
- Wykorzystanie różnorodnych form zatrudnienia wspomagane, uwzględniających predyspozycje poszczególnych osób poddanych rewitalizacji społecznej i zawodowej.
- Pozytywny efekt działań w różnych sferach, nie tylko w sferze ekonomicznej, ale także w postaci reintegracji społecznej, budowaniu form współpracy różnych grup społecznych oraz trwałych więzi międzyludzkich.

Słabe strony:

- Zagrożenie wycinkowego potraktowania niektórych działań w modelu, tj. rozdzielenia działań związanych ze zwalczaniem bezrobocia, pomocy społecznej i kształtowaniem postaw przedsiębiorczych, co nie przyniesie oczekiwanych rezultatów procesu rewitalizacji

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

- Ograniczone możliwości prawne wspierania podmiotów zatrudniających osoby poddane rewitalizacji społecznej i zawodowej.
- Ograniczone możliwości prawne zlecania prac i usług podmiotom takim jak spółdzielnie socjalne lub inne podmioty ekonomii społecznej (zamówienia podprogowe).

10. Podsumowanie

Zaprezentowany model może być stosowany niemal w każdej JST bez względu na lokalne uwarunkowania gospodarcze o zróżnicowanej strukturze wiekowej społeczeństwa. Wsparcie oddolnych inicjatyw prowadzi do wewnętrznej integracji społeczeństwa i budowania ważnych relacji społecznych, których istnienie pozytywnie wpływa na rozwój społeczny i zarazem gospodarczy.

Warunkiem skuteczności modelu jest współdziałanie podmiotów różnych sektorów: publicznego, prywatnego i tzw. III sektora (organizacji pozarządowych).

Model daje szansę na wypracowanie skutecznego mechanizmu reintegracji społecznej i zawodowej dzięki temu, iż wsparcie nie ma charakteru punktowego, lecz jest kompleksowym wspomaganie począwszy od szkoleń i treningów do podjęcia zatrudnienia. Model w tym kontekście daje szansę, w dłuższym okresie, na odciążenie budżetu świadczeń socjalnych.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

11. Projekty podobne

Działalność Towarzystwa Pomocy im św. Brata Alberta z Gdańska

Towarzystwo Pomocy im św. Brata Alberta Koło Gdańskie (TPBA, Towarzystwo) jest niezależną, katolicką organizacją, której celem nadrzędnym jest pomoc osobom bezdomnym i ubogim, w duchu patrona św. Brata Alberta. Organizacja została założona w maju 1989 roku z inicjatywy mieszkańców Trójmiasta, działa na podstawie prawa o stowarzyszeniach.

Towarzystwo zajmuje się **zakładaniem i prowadzeniem schronisk, punktów charytatywnych, pomaga w załatwianiu formalności** w zakresie np. wyrabiania dokumentów, badań lekarskich, poszukiwania pracy, kontaktów z rodziną, grupą terapeutyczną. Towarzystwo aktywnie współdziała z administracją państwową, samorządem terytorialnym i organizacjami pozarządowymi.

Urząd Miasta Gdańska przydzielił lokal na schronisko w dawnej szkole w Gdańsku - Przegalinie, w którym przeprowadzono remont kapitalny za pieniądze pochodzące z darowizny od jednego z członków Towarzystwa. Od 1992 roku dom ten, kompletnie oddany do użytku, stanowił pierwsze schronisko dla bezdomnych na terenie Trójmiasta. Obecnie Towarzystwo prowadzi także schronisko przy ul. Starowiślanej i noclegownię przy ul. Żaglowej w Gdańsku.

Od początku istnienia Towarzystwo prowadzi Punkt Charytatywny w Sopocie przy ul. Królowej Jadwigi 6, gdzie przyjmuje i wydaje odzież używaną, środki czystości i drobny sprzęt AGD. Rocznie ilości wydawanych produktów to niespełna 2 tony. Od roku 2003 działa Punkt Charytatywny w Gdyni przy ul. M. Reja.

Od 2008 przy ul. Lotników w Gdyni funkcjonuje także **dom wspólnotowy dla osób bezdomnych** (obiekt przekazany przez Miasto Gdynia). W domu wspólnotowym umieszczane są osoby wyznaczone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni. Warunkiem jest podjęcie ścisłej współpracy z pracownikiem socjalnym i dążenie do usamodzielnienia się. Z własnych środków osoby te samodzielnie przygotowują swoje posiłki. Postępy poszczególnych osób są monitorowane przez pracownika socjalnego wizytującego, który ściśle współpracuje z ośrodkiem pomocy społecznej. Celem jest nabycie umiejętności życia społecznego i zawodowego.

W 2008 roku Towarzystwo utworzyło **Centrum Integracji Społecznej w Gdańsku (CIS)**, którego celem jest reintegracja zawodowa i społeczna. Uczestnikami CIS mogą być m.in. osoby bezdomne, chore, niepełnosprawne uzależnione, bezrobotne bez prawa do zasiłku. Program CIS obejmuje:

- prowadzenie warsztatów zawodowych m.in. we współpracy z firmami prywatnymi (np. Ikea, Tesco) oraz firmami publicznymi (Zakład Utylizacyjny Sp.z o.o. w Gdańsku);

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

- prowadzenie warsztatów z zakresu reintegracji społecznej, (np. warsztaty umiejętności społecznych, poruszania się na rynku pracy zarządzania sobą w dłuższej perspektywie, skutecznego poszukiwania pracy), a także poradnictwo indywidualne, grupy wsparcia i imprezy integracyjne).

Kolejną placówką jest **Centrum Treningu Umiejętności Społecznych (CTUS)**, stanowiącą innowacyjny projekt partnerski Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Wydziału Gospodarki Komunalnej, Gdańskiego Zarządu Nieruchomości Komunalnych realizowany przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, kierowany do osób, wobec których orzeczono i zrealizowano wyroki eksmisyjne, tj. **osób zagrożonych bezdomnością**. CTUS jest projektem miejskim, lecz stworzonym przy współpracy wielu osób i organizacji, w tym Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta, którego prowadzenie powierzono właśnie jemu w drodze konkursu. Umowa została zawarta w 2010 roku pomiędzy Miastem Gdańsk, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie i TPBA. Działania CTUS są finansowane ze środków miejskich i miejskich jednostek organizacyjnych, które współpracują przy realizacji projektu, a także źródeł zewnętrznych. Organizacja, której powierzono zadanie ponosi koszty związane z korzystaniem z pomieszczeń biurowych, ich utrzymaniem, utrzymanie czystości i porządku, ubezpieczenia budynku. Działalność CTUS jest prowadzona w budynku znajdującym się w zasobach miejskich. Dodatkowo Miasto przeznaczyło 12 lokali socjalnych rocznie na potrzeby projektu. Podmioty zaangażowane w projekt to Wydział Polityki Społecznej UMG, Wydział Gospodarki Komunalnej UMG, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Gdański Zarząd Nieruchomości Komunalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Gdańsku. Szczegółowe zasady funkcjonowania CTUS zawiera załącznik 1 do niniejszego opracowania. Ideą projektu jest kompleksowa pomoc dla osób zagrożonych eksmisją i eksmitowanych, realizowana poprzez system szkoleń i treningów. Towarzystwo prowadzi treningi umiejętności społecznych dla mieszkańców CTUS, w ramach projektu "Systematycznie do celu".

Towarzystwo Pomocy św. Alberta angażuje się także w szereg projektów realizowanych na rzecz walki z bezdomnością i pomocy osobom wykluczonym, a także projektów rewitalizacyjnych, przy realizacji których współpracuje z Miastami Gdańsk, Gdynia i Sopot oraz jego jednostkami organizacyjnymi, w szczególności ośrodkami pomocy społecznej. Ciekawe projekty to:

- 1) **Projekt barakowy**, którego celem jest zapewnienie czasowego schronienia bezdomnej rodzinie borykającej się z problemem alkoholowym (przy współpracy z MOPS W Gdańsku i Forsorgshjemmet Saxenhøj z Danii);
- 2) **Utworzenie biura przeciw bezdomności**, którego celem jest prowadzenie działań profilaktycznych, zapobiegających bezdomności poprzez stworzenie na terenie Trójmiasta biura zbierającego oferty i nieodpłatnie przekazującego je osobom zainteresowanym za zgodą osoby zgłaszającej zgodnie z Ustawą o ochronie danych osobowych (projekt

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
 E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
 TEL.: +48 (42) 638-57-58
 FAX: +48 (42) 638-57-29

realizowany we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, urzędami miejskimi, a także administracjami mieszkaniowymi);

- 3) Różne działania w ramach **rewitalizacji dzielnic Gdańska**: Letnica (kompleksowa opieka dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach projektu "Od ulicy do Euro 2012"), Wrzeszcz (utworzenie klubokawiarni Cafe Albert dedykowanej osobom w kryzysie, które potrzebują motywacji do wyjścia ze swojej sytuacji życiowej), Nowy Port (prowadzenie Domu Aktywnego Mieszkańca, którego celem jest integracja i aktywizacja społeczności oraz wspieranie partnerstw lokalnych);
- 4) **Streetworking** jako zorganizowana formuła pracy socjalnej, polegająca na pracy z podopiecznymi w ich własnym środowisku, adresowana m.in. do osób bezdomnych, środowiska narkomanów, dzieci na ulicach. Streetworking w bezdomności pojawił się po raz pierwszy w projekcie IW EQUAL „Agenda Bezdomności”, którego inicjatorem było koło gdańskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta. TPBA prowadzi także szkolenia i spotkania poświęcone tej metodzie pracy.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE

Forma spółdzielni osób prawnych jest stosunkowo często wybierana tam gdzie zrzeszające się podmioty chcą stworzyć albo zachować wspólną markę, ale przy tym zachować własną odrębność, a gdzie równocześnie zakres współpracy i odpowiedzialności wzajemnej jest niewielki. Tak dzieje się np. w przypadku usług medycznych i okołomedycznych oraz w usługach turystycznych. Przykłady takich spółdzielni to

- spółdzielnia osób prawnych **Turysta**;
- spółdzielnia osób prawnych **Inwex**;
- spółdzielnia osób prawnych **Ośrodek rehabilitacyjny relaks w Międzywodziu**.

Charakterystycznym obszarem gdzie próbowano wykorzystać formę spółdzielni osób prawnych, było budownictwo mieszkań o umiarkowanych czynszach (TBS). Taką formę prawną dopuszczała USTAWA z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego. Znany nam jest jeden przypadek zastosowanie tej formy – we Wrocławiu. Tam jednak samorząd nie był członkiem spółdzielni. Obecnie nie udaje się odnaleźć informacji o działalności tego TBS.

Typowym obszarem zastosowania formy prawnej spółdzielni osób prawnych jest **pomoc społeczna**. Nowelizacja ustawy o spółdzielniach socjalnych z 7 maja 2009 roku umożliwiła zakładanie spółdzielni socjalnych nie tylko przez osoby fizyczne, ale również przez osoby prawne²⁷. W odróżnieniu od spółdzielni socjalnej osób fizycznych gdzie wymaga się przynajmniej 5 założycieli osób fizycznych, za ponad 50% z nich muszą stanowić osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, spółdzielnia osób prawnych może być założona przez 2 podmioty. Kryterium obecności osób spełniających kryteria Ustawy dotyczy zatrudnionych a nie instytucji założycielskich. W tej sytuacji można oczekiwać większej stabilności takiej zdepersonalizowanej konstrukcji.

Spółdzielnie socjalne osób prawnych zrzeszają się m.in. w *Stowarzyszeniu na Rzecz Spółdzielni Socjalnych* (<http://www.spoldzielnie.org>) oraz w *Ogólnopolskim Związku Rewizyjnym Spółdzielni Socjalnych* (<http://ozrss.pl>). Ciekawe opracowanie modelu tworzenia spółdzielni socjalnej, bez elementów analizy krytycznej, możemy znaleźć w tekście Joanny Augustowskiej, Katarzyny Sobieckiej i Marka Romańca: "Model działania wielosektorowej spółdzielni socjalnej" na przykładzie Spółdzielni Socjalnej Osób Prawnych „Centrum Usług Środowiskowych”, Słupno 2012 (www.owes.eu).

²⁷ Patrz Malwina Pokrywka: Spółdzielnie socjalne osób prawnych - dobre rozwiązanie na trudne czasy: <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/717862.html>

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

ZNANE SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE OSÓB PRAWNYCH DZIAŁAJĄCE W POLSCE

1) Spółdzielnia Socjalna „Bydgoszczanka” - <http://bydgoszczanka.eu/>

Instytucje zaangażowane: Urząd Miasta Bydgoszczy i Powiat Bydgoski, spółdzielnia socjalna osób prawnych.

Spółdzielnia Socjalna „Bydgoszczanka” powstała w 2010 r. z inicjatywy władz samorządowych. Wówczas to zlikwidowano Zakład Robót Publicznych, miejskie przedsiębiorstwo świadczące rozmaite usługi na rzecz miasta. Powołanie spółdzielni miało być sposobem na przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia (m.in. w związku z zamknięciem ZRP) w Bydgoszczy i na terenie powiatu. Ponadto w spółdzielni znajdują zatrudnienie osoby zadłużone wobec spółdzielni mieszkaniowych oraz osoby skazane na karę ograniczenia wolności zamienioną w nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne.

Spółdzielnia świadczy usługi takie jak:

- roboty remontowo-budowlane, rozbiórkowe;
- prace porządkowe w terenie i na posesjach;
- zagospodarowanie terenów – wykonywanie placów zabaw, skwerów itp.;
- utrzymanie zieleni – wykonywanie trawników i nasadzeń, pielęgnacja zieleni, usługi ogrodnicze;
- roboty nawierzchniowe – prace brukarskie, układanie kostki brukowej, płytek chodnikowych itp.;
- odśnieżanie terenu;

Usługi te są świadczone głównie na rzecz różnych instytucji miejskich i powiatowych.

Działalność spółdzielni została opisana także w Atlasie Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej (<http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/779939>).

2) Spółdzielnia Socjalna „Poznanianka” - <http://poznanianka.spoldzielnie.org/>

Instytucje zaangażowane: Urząd Miasta Poznania i Samorząd Województwa Wielkopolskiego, spółdzielnia socjalna osób prawnych; w prace nad przygotowaniem spółdzielni zaangażowany był także Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych.

Spółdzielnia socjalna „Poznanianka” została powołana w 2013 roku przez dwie instytucje samorządowe. Przede wszystkim po to, aby umożliwić osobom zadłużonym wobec spółdzielni mieszkaniowych i zagrożonym eksmisją odpracowanie swego długu i wyjście na prostą.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Spółdzielnia świadczy usługi porządkowe, remontowe i te związane z utrzymaniem zieleni. 30% wynagrodzeń pracowników spółdzielni idzie na spłatę ich zadłużenia. Wśród klientów spółdzielni są głównie instytucje samorządowe.

Spółdzielnia posiada certyfikat „Zakup Pro Społeczny”

(<http://www.zakupprospoeczny.pl/podmioty/wielkopolskie/15/spoldzielnia-socjalna-poznanianka/57>)

3) Spółdzielnia Socjalna Osób Prawnych „Centrum Usług Środowiskowych”, Słupno (Mazowsze)

Instytucje zaangażowane: gminy Słupno, Bulkowo, Mała Wieś oraz Stowarzyszenie Centrum Innowacji Społeczeństwa Informacyjnego w Płocku i Parafia Rzymskokatolicka św. Marcina w Słupnie, spółdzielnia socjalna osób prawnych.

Spółdzielnia Socjalna Osób Prawnych „Centrum Usług Środowiskowych” została założona przez pięć instytucji. Jej celem było pobudzenie lokalnego rynku, zaangażowanie do pracy osób dotychczas wykluczonych i borykających się ze złożonymi problemami. Spółdzielnia stale współpracuje z ośrodkiem pomocy społecznej, który kieruje do niej osoby długotrwale bezrobotne. Do pracy spółdzielnia przyjmuje także osoby wykonujące prace w ramach robót interwencyjnych, odpracowujące grzywny czy długi wobec spółdzielni mieszkaniowych. Spółdzielnia tworzy sieć współpracy pomiędzy gminami mając na celu wspólne świadczenie usług środowiskowych. Wspólne podejmowanie realizacji zadań nałożonych na samorządy, poprzez działanie jednego podmiotu obniża koszty i ułatwia realizację obowiązków – uciążliwych dla małych gmin. Socjalny charakter spółdzielni ułatwia przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców²⁸.

Spółdzielnia zatrudnia około 12 osób i oferuje usługi komunalne usługi porządkowe, utrzymanie terenów zielonych, usługi opiekuńcze, rehabilitacyjne, obsługuje także część usług pocztowych na linii urzędy gmin – mieszkańcy. Ważną częścią działalności gospodarczej jest prowadzenie działań edukacyjnych – organizacje szkoleń, wizyt studyjnych, konferencji na temat ekonomii społecznej. Spółdzielnia prowadzi także Warsztat Terapii Zajęciowej we wsi Miroślaw.

Spółdzielnia była w finale czwartej edycji ogólnopolskiego Konkursu na Najlepsze Przedsiębiorstwo Społeczne Roku w 2014 roku (<http://www.konkurs-es.pl/x/1009945>).

4) Spółdzielnia Socjalna OPOKA, Chechło i Klucze (Małopolska) - <http://opokas.pl/>

Instytucje zaangażowane: Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „KLUCZ” i [Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne](#).

²⁸ Przykład dobrej praktyki podajemy za stroną www.prezydent.pl

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Pierwsza w Polsce spółdzielnia socjalna osób prawnych i pierwsza prowadząca zakład aktywności zawodowej, wielokrotnie nagradzana za swą efektywną działalność.

Spółdzielnia oferuje usługi gastronomiczne, prowadzi dwa punkty gastronomiczne (Restauracja Opoka i Cafe Safari), oferuje też usługi budowlane i szkoleniowe. Prowadzi działania aktywizacyjne i szkoleniowe z podopiecznymi ośrodka pomocy społecznej. Wśród jej klientów są samorządy i instytucje publiczne, ale także biznes i klienci indywidualni. We wszystkich swoich działach spółdzielnia zatrudnia ponad 70 osób, w tym osoby niepełnosprawne, po terapiach uzależnień, długotrwale bezrobotne.

Wspólnie z małopolskimi organizacjami i instytucjami prowadzi Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej działając na rzecz rozwoju tego sektora w regionie.

Spółdzielnia zwyciężyła czwartą edycję Konkursu na Najlepsze Przedsiębiorstwo Społeczne Roku w 2014 roku, zyskując tytuł „Najlepszego Przedsiębiorstwa Społecznego 2014 roku” (<http://www.konkurs-es.pl/x/1009913>). Spółdzielnia posiada też certyfikaty: Zakup Pro Społeczny i Znak[eS].

PRZYKŁADY PODOBNYCH ROZWIĄZAŃ EUROPEJSKICH

1) Intervento 18, Prowincja Trento (Włochy).

Model wspierania przedsiębiorstw społecznych zatrudniających osoby z grup narażonych na ryzyko wykluczenia społecznego.

Instytucje zaangażowane: Agencja ds. Zatrudnienia (instytucja publiczna), spółdzielnie socjalne, stowarzyszenia przedsiębiorców, izba handlowa.

W latach 80. XX wieku we Włoszech powstało bardzo wiele spółdzielni socjalnych, które dzielą się na dwa typy:

- spółdzielnia Socjalna „typu A” to taka, która świadczy usługi użyteczności publicznej;
- spółdzielnia socjalna „typu B” to taka, której głównym celem jest aktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wspieranie ich w powracaniu na rynek pracy.

Prowincja Trento, położona na północy Włoch, charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem bezrobocia, obecnością dobrze rozwiniętych przedsiębiorstw społecznych, dość wysokim średnim dochodem na mieszkańca oraz dużą autonomią, jeśli chodzi o kwestie formalne – jest regionem autonomicznym. Bezrobocie w regionie dzieli się z grubsza na frykcyjne – zjawisko normalne na każdym rynku pracy, gdzie pracownicy bywają przez krótki czas bezrobotni będąc w procesie zmiany pracy, oraz długotrwale bezrobocie, w którym tkwią głównie osoby zagrożone wykluczeniem

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

społecznym (np. chorujące psychicznie), które mają znaczne trudności w odnalezieniu się na otwartym rynku pracy.

Władze regionu postanowiły powołać Agencję ds. Zatrudnienia, której zadaniem było m.in. aktywizowanie i przywracanie na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 1992 przyjęto strategię pn. „Action 9” (w 2012 r. przyjęła ona nazwę „Intervento18”), w ramach której Agencja ds. Zatrudnienia wspiera finansowo te spółdzielnie socjalne („typu B”) które oferują wsparcie wspomnianym osobom, polegające przede wszystkim na **szkoleniu, przyuczaniu do wykonywania konkretnych zawodów oraz oferowaniu miejsc pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym**. Wsparcie oferowane przez Agencję ds. Zatrudnienia natomiast jest dość duże i długotrwałe. Pokrywa ono bowiem od 60% do 20% kosztów pracy każdej zatrudnionej osoby przez okres do 3 lat, a w przypadku osób chorujących psychicznie nawet do 9 lat. Przez okres 20 lat (od 1992 do 2011) ze wsparcia skorzystało łącznie 27 spółdzielni socjalnych.

Świadczą one głównie **usługi utrzymania terenów zielonych, odbioru odpadów, sprzątnięcia placówek publicznych, prowadzą także pralnie** (np. dla szpitali). Głównymi klientami tych spółdzielni są instytucje publiczne, ale Agencja ds. Zatrudnienia współpracuje z lokalnymi stowarzyszeniami przedsiębiorców i izbą handlową promując współpracę z przedsiębiorstwami społecznymi i zachęcając do zamawiania u nich usług.

Główne rezultaty programu to:

- wysoki wskaźnik liczby osób, które po przeszkoleniu pozostają w spółdzielni i podejmują pracę (52%, średnia dla tego typu działań w północnych Włoszech to 20%);
- niski wskaźnik liczby osób, które przerywają przygotowanie zawodowe (12%, w opozycji do średniej dla północnych Włoch na poziomie 28%);
- wysoki wskaźnik liczby osób, które po przeszkoleniu i odbyciu „treningu w pracy” znajdują zatrudnienie na otwartym rynku (57%, podczas, gdy średni wynik w północnych Włoszech to 41%);
- oszczędność dla kasy regionu na różnego typu zasiłkach, które otrzymywałyby osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, gdyby nie podjęły zatrudnienia, szacowana na około 4,5 tys. Euro na osobę rocznie.

Źródło: [Baza dobrych praktyk w zakresie wykorzystania narzędzi ekonomii społecznej do rozwoju lokalnego: http://socialeconomy.pl/node/99](http://socialeconomy.pl/node/99).

2) Barcelona Activa, Magistrat Barcelony (Hiszpania)

Model kompleksowego wspierania przedsiębiorczości.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Instytucje zaangażowane: Magistrat Barcelony, szereg partnerów ze wszystkich sektorów.

Barcelona Activa powstała w 1986 r., jest to centrum przedsiębiorczości o bardzo szerokiej ofercie skierowanej do mieszkańców Barcelony i jej obszaru metropolitalnego, który zamieszkuje ponad 5 mln mieszkańców (2011).

W ofercie Barcelona Activa znajdują się następujące usługi:

- doradztwo zawodowe, wsparcie z przekwalifikowaniu, podniesieniu kwalifikacji, szkolenia zawodowe, szyte na miarę programy rozwojowe;
- inkubator przedsiębiorstw ze wsparciem na każdym etapie, od przygotowywania biznesplanu do rozpoczęcia działalności;
- centrum nowoczesnych technologii wspierające przedsiębiorców działających w tym obszarze, ale także oferujące kursy dla osób nie poruszających się biegle po cyfrowym świecie;
- baza wiedzy o najnowszych trendach na rynku pracy, prezentacje zawodów, które są lub wkrótce staną się potrzebne, informacje o trendach na rynku, repozytorium licznych raportów i analiz dotyczących trendów w gospodarce.

Aktualnie Barcelona Activa prowadzi 10 placówek, w których odbywają się wspomniane działania. Współpracuje z dziesiątkami instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz podmiotów prywatnych angażując się w promocję barcelońskich przedsiębiorców, nowoczesnych technologii, walorów turystycznych obszaru metropolitalnego. Wśród instytucji współpracujących z BA są instytucje udzielające pożyczek i poręczeń, biura doradztwa wszelkiego typu, instytuty badawcze.

W ciągu blisko 30 lat działania BA wsparła swymi działaniami i programami ponad 4,2 tys. przedsiębiorstw, blisko 20 tys. osób (spośród których 46% znalazło pracę w ciągu 6 miesięcy od otrzymania wsparcia), ponad 2,5 tys. osób opracowało i rozwinęło swój biznesplan, 132 firmy i 15 innych inicjatyw skorzystało z przestrzeni inkubacyjnej.

Źródło: <http://www.barcelonactiva.cat/>.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

MODELE ZBIĘŻNE/PODOBNE

1) Kols (Malta) – Spółdzielnia Socjalna „Szklany Świat” (Krośnice, Dolny Śląsk)

Pracownicy zamykanego zakładu postanawiają kontynuować pracę w ramach utworzonej przez samych siebie spółdzielni (socjalnej) i robią to z sukcesem.

Na **Malcie** zamierzano zamknąć przedsiębiorstwo państwowe prowadzące usługi pralnicze dla szpitali. Pracownicy pralni założyli spółdzielnię, która z sukcesem świadczy te usługi na otwartym rynku. Wsparcie idzie od władz maltańskich poprzez kontraktowanie usług prania bielizny pościelowej dla m.in. szpitali.

W **Krośnicach** spółdzielcy postanowili wykorzystać unikalne umiejętności tworzenia i zdobienia bombek szklanych i gdy fabryka, w której pracowali ogłosiła upadłość, postanowili założyć spółdzielnię socjalną. Otrzymali na początek wsparcie z urzędu pracy oraz lokal od gminy na preferencyjnych warunkach, odkupili też od upadającej fabryki bombek część specjalistycznego sprzętu, dzięki czemu mogli od razu rozpocząć działanie.

Źródła:

<http://www.szklanyswiat.org/>, spółdzielnia „Szklany Świat” została opisana także w Atlasie Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej, <http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/779953>

<http://kolsltd.com/>, opis w „Atlasie Dobrych Praktyk Inkluzji Społecznej i Zawodowej”, Wyd. FISE, FEBEA, Warszawa 2011

2) Norrby Valle (Szwecja) – EKO Szkoła Życia (Wandzin, Pomorze)

Ludzie po kryzysach zdrowotnych, psychicznych, psychiatrycznych lub chorujący rehabilitują się i aktywizują społecznie i zawodowo pracując w gospodarstwie ekologicznym.

Zarówno **Norrby Valle**, jak i **EKO Szkoła Życia** zostały założone przez organizacje pozarządowe. W Norrby Valle mieszkają i pracują głównie osoby z problemami w adaptacji do społeczeństwa oraz po kryzysach psychicznych, odbywają się tu także turnusy rehabilitacyjne. Osoby, które tu przebywają pracują w różnych częściach gospodarstwa – w ogrodzie, polu, hotelu, cukierni, kuchni, przy hipoterapii. Osoby te otrzymują od samorządu zasiłek, który pozwala finansować ich pobyt w gospodarstwie. Ponadto, za wykonaną pracę otrzymują wynagrodzenie.

W **Wandzinie** powstał ośrodek, w którym pracuje mi mieszka około 60 osób chorujących na AIDS, zarażonych wirusem HIV oraz wychodzących z narkomanii i alkoholizmu. Prowadzą oni gospodarstwo, w którym hodują zwierzęta i uprawiają rośliny gatunków zagrożonych, specyficznych dla Polski (królik polski popiel niańki, kura zielononóżka kuropatwiana, ginące gatunki owoców i warzyw). Ośrodek powstał dzięki temu, że jego założyciel – Stowarzyszenie Solidarni „PLUS” przejął

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

od upadającej Bydgoskiej Fabryki Kabli XIX-wieczny pałacyk wraz z gospodarstwem. Obecnie Ośrodek jest samowystarczalny, specjaliści ze Stowarzyszenia współpracują z samorządem woj. Pomorskiego przy opracowywaniu polityk przeciwdziałania narkomanii.

Źródła:

<http://www.ekosz.republika.pl/>, działalność EKO Szkoły Życia została opisana także w Atlasie Dorych Praktyk Ekonomii Społecznej, <http://atlas.ekonomiaspoleczna.pl/x/671716>.

<http://www.norrbyvalle.se/>, opis dobrej praktyki w „Atlasie Dobrych Praktyk Inkluzji Społecznej i Zawodowej”, Wyd. FISE, FEBEA, Warszawa 2011.

KONKLUZJE

Spółdzielnia socjalna osób prawnych, często stosowane rozwiązanie, ma zastosowanie w specyficznej dziedzinie aktywności. Przede wszystkim stosowana jest wtedy, kiedy adresujemy działania do osób z ograniczonymi możliwościami samodzielnego odnalezienia się na rynku pracy. Po drugie, sposób zarządzania (spółdzielcza zasada „jeden członek - jeden głos”) mogą obniżyć efektywność działania. Trzeba też podkreślić, że spółdzielni osób prawnych – nawet zakładana z udziałem samorządu, nie korzysta z żadnych przywilejów w sferze zamówień publicznych. W efekcie należy uznać, że to potrzebne rozwiązanie może być zastosowane w odniesieniu do ograniczonej liczby adresatów. Nie może, więc być uznane za rozwiązanie uniwersalne.

W obszarach oddziaływania zorientowanych na samodzielność mieszkańców i na samoorganizację, należy zaproponować takie formy jak Spółka specjalnego przeznaczenia (SPV), lub stworzenie konsorcjum organizacji, z którym Miasto zorganizowałoby przedsięwzięcie PPP. SPV może też występować w formule PPP (PPP instytucjonalne). Umowa PPP bez SPV to partnerstwo kontraktualne. W obu wypadkach podstawowe znaczenie ma zastosowanie umowy wieloletniej, w której potencjał parterów pozarządowych zostałby wyceniony, jako wkład do przedsięwzięcia. Wkładem takim mogą być także wartości niematerialne, do jakich zaliczmy metodologię, markę, doświadczenie, itp. Jeżeli chodzi o formę zarządzania i kontrolę interesów Miasta, trzeba rozpatrzyć stworzenie Rady Nadzorczej lub Komitetu Sterującego, z odpowiednią do zadania proporcją udziału partnerów i interesariuszy, wyposażonej (wyposażonego) w szerokie kompetencje decyzyjne.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

12. Spis załączników

Załącznik1: Model Centrum Treningu Umiejętności Społecznych (CTUS)

Załącznik do Zarządzenia Nr 1491/13 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 12 listopada 2013 r., określający zasady działania placówki.

Załącznik2: Model centrum integracji społecznej (CIS)

Instrukcja powołania i zasady funkcjonowania CIS, opracowana w ramach Projektu 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Załącznik3: Handel uliczny i targowiskowy

Zasady funkcjonowania i wspierania rozwoju handlu ulicznego i targowiskowego, jako działania w sferze rozwoju przedsiębiorczości i lokalnego rynku pracy, równoległego do działań bezpośrednio wspomagających zatrudnienie, opisanych w niniejszym modelu.

Załącznik 4: Lista przykładowych informacji związanych z dokumentacją do wniosku o dofinansowanie

Lista przykładowych informacji związanych z dokumentacją niezbędną do złożenia wniosku o dofinansowanie.

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

Literatura i inne źródła

1. J. Strojny, Wielowymiarowość związku między przedsiębiorczością jako cechą osobowości przedsiębiorcy a działaniem małej i średniej firmy, (maszynopis pracy doktorskiej), Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 2006, s. 99.;
2. Krzysztof Herbst, Marta Żakowska, Ruchy nieformalne a kierunki rozwoju ekonomii społecznej. Rekomendacje dla polityk publicznych. W ramach projektu „Partnerstwo na rzecz instytucjonalizacji ekonomii społecznej”, Priorytet I Działanie 1.2. CRZL 2013;
3. Krzysztof Herbst, Wykorzystanie instrumentów zamówień publicznych do stymulowania rozwoju lokalnego; Warszawa, Kwiecień 2014;
4. Tomasz Schimanek, Barbara Kunysz-Syrytczyk, Podręcznik stosowania klauzul społecznych zamówieniahc publicznych, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, listopad 2014;
5. Magdalena Olejarz [red.], Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej po modernizacji - nowe unijne dyrektywy koordynujące procedury udzielania zamówień publicznych, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa, 2014;
6. Jerzy Kropiwnicki, Fenomen Bazarów, Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica 170, 2003;
7. Fresno José Manuel, Koops Rolf: MARKET TRADING IN EUROPE Methodological guide for the analysis and enhancement of markets in public areas; Union Européenne du Commerce Ambulant (UECA) (European Union of Door-to-Door Trade – EC, Exchange for Community Development in Europe (ECDE) May 2000;
8. Food For Thought: Why Barcelona’s Markets Are “Super” Places. By Project for Public Spaces on May 30, 2013;
9. Krzysztof Herbst, Handel uliczny i targowiskowy [Street and Market Trading, w [in]: Shadow Architecture. Architektura cienia. Tom I – Handel Uliczny; Red. Aleksandra Wasilkowska, Fundacja Inna Przestrzeń, Warszawa 2012;
10. Jałowiecki Bohdan, Społeczna przestrzeń metropolii, Scholar, Warszawa 2000;
11. Fresno José Manuel, Koops Rolf: MARKET TRADING IN EUROPE Methodological guide for the analysis and enhancement of markets in public areas, Union Européenne du Commerce Ambulant (UECA) (European Union of Door-to-Door Trade – EC, Exchange for Community Development in Europe (ECDE) May 2000;
12. Entreprise Europe Network: Fiche Pratique: Regime Du Commerce Ambulant En France Pour Les Ressortissants D’autres Etats Membres De L’UE; 2005 ;
13. Strączek Ignacy Semantyka przestrzeni miejskiej kształtowanej przez handel uliczny (na przykładzie Pragi Południe) niepublikowana praca magisterska na wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego 2009;
14. Sulima Roch, Etnolog na wielkomiejskim bazarze [w:] Tożsamość społeczno - kulturowa współczesnego miasta w Polsce, 2002, red. A. Koseski i A. Stawarz;
15. Kurczewski Jacek, Cichomski Mariusz, Wiliński Krzysztof, Wielkie bazyry warszawskie, Warszawa, TROI, 2010;

WWW.REWITALIZACJA.CENTRUMWIEDZY.ORG
E-MAIL: REWITALIZACJA@UML.LODZ.PL
TEL.: +48 (42) 638-57-58
FAX: +48 (42) 638-57-29

16. Misztal Bronisław: "Socjologiczne problemy bazaru warszawskiego, niepublikowana praca magisterska, Uniwersytet Warszawski – Instytut Socjologii, 1970;
17. Misztal Bronisław, Zróżnicowanie społeczne zbiorowości przekupniów na bazarze Różyckiego, Studia Socjologiczne nr 3 / 1971;
18. Przybylik Marek, To było tak./ Dzień targowy, Coparatygodnik schyłkowego peerelu, Instytut Wydawniczy Latarnik, Warszawa, 2009;
19. Handel targowiskowy w Polsce w 1999 roku, IBNGR (Instytut Badania nad Gospodarki Rynkowej), Warszawa maj 2000;
20. Piluchowska Wanda, Ład interakcji w obrocie handlowym (analiza przypadku), praca magisterska w IPSIR Uniwersytet Warszawski, 1978;
21. <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/1282109.html/>;
22. <http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?PDF;1252/>;
23. <http://lodz.naszemiasto.pl/tag/handel-uliczny.html>;
24. <http://www.dzienniklodzki.pl/artukul/3648950,modernizacja-targowisk-w-lodzi-zbliza-sie-do-konca,id,t.html>;
25. <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/433233/>;
26. <http://dkaszubowski.salon24.pl/342071,a-gdyby-tak-handel-uliczny-zalegalizowac/>;
27. <http://www.cdx.org.uk/> Community Development Exchange/;
28. <http://www.eaea.org/>;
29. <http://streetvendor.org/>;
30. http://www.ehow.com/how_2063609_become-street-vendor.html/;
31. <http://www.wisegeek.com/what-is-a-street-vendor.htm/>;
32. <http://www.pps.org/>.